

Re-Accredited 'B++' 2.86 CGPA by NAAC

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY

University Campus, Udhna-Magdalla Road, SURAT - 395 007, Gujarat, India.

વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી

યુનિવર્સિટી કેમ્પસ, ઉધના-મગદલા રોડ, સુરત - ૩૯૫ ૦૦૭, ગુજરાત, ભારત.

Tel : +91 - 261 - 2227141 to 2227146, Toll Free : 1800 2333 011, Fax : +91 - 261 - 2227312

E-mail : info@vnsgu.ac.in, Website : www.vnsgu.ac.in

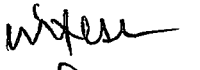
-: પરિપત્ર :-

યુનિવર્સિટી સંલગ્ન ગ્રામ અભ્યાસ વિદ્યાશાખા હેઠળની તમામ કોલેજોનાં આચાર્યશ્રીઓ તથા વિભાગીય વડાશ્રીને જણાવવાનું કે, શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૨૫-૨૬ થી અમલમાં આવનાર NEP-2020 અંતર્ગત BRS/ BRS (SD) સ્નાતક કક્ષાના 4 Year Honours પ્રોગ્રામના પ્રથમ વર્ષ સેમેસ્ટર-૨ ના મેજર વિષયોના અભ્યાસક્રમમાં ભારતીય જ્ઞાન પરંપરાનો (BGP) સમાવેશ કરી તથા અન્ય પેપરોના અભ્યાસક્રમ સુધારા વધારા સાથેના અભ્યાસક્રમ ગ્રામ અભ્યાસ અભ્યાસ સમિતિની તા. ૧૮/૧૧/૨૦૨૫ની સભાનાં ઠરાવ ક્રમાંક: ૩ થી મંજૂર કરવા ગ્રામ અભ્યાસ વિદ્યાશાખાને કરેલ ભલામણ ગ્રામ અભ્યાસ વિદ્યાશાખાનાં અધ્યક્ષશ્રીએ વિદ્યાશાખાની મંજૂરી ની અપેક્ષાએ વિદ્યાશાખા વતી મંજૂર કરી એકેડેમિક કાઉન્સિલને કરેલ ભલામણ સ્વીકારી એકેડેમિક કાઉન્સિલની તા.૨૭/૧૧/૨૦૨૫ ની સભાનાં ઠરાવ ક્રમાંક : ૯૯ થી મંજૂર કરેલ છે. જેનો અમલ કરવા આથી જાણ કરવામાં આવે છે.

બિડાણ: ઉપર મુજબ

ક્રમાંક:ઓથો./પરિપત્ર/સિલેબસ/૩૦૮૯૬/૨૦૨૫

તા.૦૬-૧૨-૨૦૨૫

કુલસચિવ

પ્રતિ,

૧) યુનિવર્સિટી સંલગ્ન ગ્રામ અભ્યાસ વિદ્યાશાખા હેઠળની તમામ કોલેજોનાં આચાર્યશ્રી તથા વિભાગીય વડાશ્રી.

.....આપશ્રીની કોલેજ/વિભાગના સંબંધિત શિક્ષકોને જાણ કરી અમલ કરવા સારૂ.

૨) ડીનશ્રી, ગ્રામ અભ્યાસ વિદ્યાશાખા.

૩) પરીક્ષા નિયામકશ્રી, પરીક્ષા વિભાગ, વીર નર્મદ દ. ગુ. યુનિવર્સિટી, સુરત.

.....તરફ જાણ તેમજ અમલ સારૂ.

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT
Syllabus effective from Academic Year-2025-26
BACHELOR OF RURAL STUDIES
Four Year Honors (NCF-NEP)

Program Name	B.R.S.					
Semester	SEM : 2					
NCrF Credit Level	4					
Course Type	Major					
Course Sub type	NIL					
Subject Type	Discipline Specific					
Course Code	MJ 103					
Course Level	100					
Course Title	Major Course: ક્ષેત્રવિદ્યા (Agronomy) Course Title: જમીન વ્યવસ્થા અને જમીનની ફળદ્રુપતા (Soil Management and Soil fertility)					
Credit	Theory:	3	Practical:	1	Total:	4
Effective Form	Academic Year : 2025-2026					
Pre – requisite (પૂર્વ જરૂરિયાત)	કૃષિમાં જમીન વ્યવસ્થા અને તેની ફળદ્રુપતાનું મહત્વ ખૂબ જ છે. તેની, સારી વ્યવસ્થા પાયાની બાબત છે. કૃષિમાં તેનું જ્ઞાન ન હોય તો વધુ સારૂ પાક ઉત્પાદન લઈ શકાય નહિ. એટલે તે અંગેની જાણકારી મેળવવી તે મહત્વપૂર્ણ બાબત છે.					
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ જમીનના વ્યવસ્થાપન અને તેની ફળદ્રુપતા વિશેની વિસ્તૃત જાણકારી પ્રાપ્ત કરે.					
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1.વિદ્યાર્થીઓ જમીનના રાસાયણિક બંધારણ, જમીન રસ અને PH વગેરે વિશે જાણે. 2.વિદ્યાર્થીઓ જમીન વ્યવસ્થા કેમ કરવી તે જાણે. 3. વિદ્યાર્થીઓ જમીનની ફળદ્રુપતા અને ઉત્પાદન શક્તિ વિશે સમજ કેળવે. 4.વિદ્યાર્થીઓ ખાતરોના ઉપયોગ સંદર્ભે સમજ કેળવે.					
Course Objective	આ અભ્યાસક્રમનો હેતુ વિદ્યાર્થીઓને જમીન વ્યવસ્થાપન, જમીનની ફળદ્રુપતા, જમીનના રાસાયણિક ગુણધર્મો, પોષક તત્વો અને ખાતર વ્યવસ્થાપન અંગેનું સિદ્ધાંત અને વ્યવહારુ જ્ઞાન આપી, ટકાઉ અને વૈજ્ઞાનિક કૃષિ પ્રથાઓ માટે સક્ષમ બનાવવાનો છે.					
Course Outcomes	CO-1:વિદ્યાર્થી ભારતમાં પ્રાચીનકાળ, મૌર્યકાળ (ચાણક્યકાળ) અને મધ્યકાળ દરમિયાન જમીન વ્યવસ્થાપન તથા જમીનની ફળદ્રુપતા સંબંધિત ઐતિહાસિક ખ્યાલોને ઓળખે અને સમજાવી શકે. CO-2:વિદ્યાર્થી જમીનનું રાસાયણિક બંધારણ, જમીન રસ, pH તથા pH અને પોષક તત્વોની લક્ષ્યતા વચ્ચેના સંબંધને સમજાવી શકે તેમજ અમ્લીય, ક્ષારીય અને ખારી જમીનના સુધારણાના ઉપાયો સમજાવી શકે.					

	CO-3:વિદ્યાર્થી જમીન વ્યવસ્થાપનની સંકલ્પના, જમીનનું મહત્વ, જમીન ધોવાણના પ્રકારો, નુકસાન અને જમીન ધોવાણ સમસ્યાના ઉકેલ માટેના પગલાંઓનું વિશ્લેષણ કરી શકે. CO-4:વિદ્યાર્થી વનસ્પતિ માટે જરૂરી પોષક તત્વોનું વર્ગીકરણ, તેમની અગત્યતા, કાર્ય, ઉણપના લક્ષણો તથા છોડની વૃદ્ધિ પર થતી અસરને સમજાવી શકે. CO-5:વિદ્યાર્થી ખાતર અને તેના વર્ગીકરણ, સેન્દ્રિય અને જૈવિક ખાતરના પ્રકારો, લાભ-લાભ, ખાતર મિશ્રણ, ખાતર આપવાની પદ્ધતિઓ, ખાતર ગણતરી અને ખાતર ગુણવત્તા ચકાસણી વિશે સમજ મેળવી શકે. CO-6:વિદ્યાર્થી પ્રત્યક્ષકાર્યો દ્વારા જમીન નમૂનો લેવો અને પૃથક્કરણ, જમીન સંરક્ષણના પગલાંઓનું નિરીક્ષણ, જમીન સુધારણા કેન્દ્ર અને સેન્દ્રિય ખાતર બનાવતા એકમની મુલાકાત દ્વારા વ્યવહારુ કુશળતા વિકસાવી શકે.
Course Content	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક): એકમ : 1 ભારતમાં પ્રાચીનકાળ, મૌર્યકાળ(ચાણક્યકાળ) અને મધ્યકાળમાં જમીન વ્યવસ્થાપન અને ફળદ્રુપતા વિશેનો ખ્યાલ. એકમ : 2 જમીનનું રાસાયણિક બંધારણ, જમીન રસ અને PH, જમીનના PH અને પોષક તત્વોની લભ્યતાનો સંબંધ, PH અને તેને અસર કરતા પરિબળો, જમીનની અમલીયતા, ક્ષારીય જમીન સુધારણા, અલ્ક, ખારી જમીન સુધારણા. એકમ : 3 જમીન વ્યવસ્થા : વ્યાખ્યા, જમીનનું મહત્વ, જમીન ધોવાણની સમસ્યા, નુકસાન, જમીન ધોવાણના પ્રકારો જમીન ધોવાણના પ્રમાણનો આધાર, જમીન ધોવાણ સમસ્યા ઉકેલ. એકમ : 4 પોષક તત્વો : વનસ્પતિને જરૂરી પોષક તત્વો, પોષક તત્વોની આવશ્યકતા નક્કી કરવાના સિદ્ધાંતો, પોષક તત્વોનું વર્ગીકરણ, પોષક તત્વોની છોડમાં અગત્યતા, કાર્ય, ઉણપ અને તેના પ્રમાણની છોડ પર અસર. એકમ : 5 ખાતરો : ખાતર અને વર્ગીકરણ, સેન્દ્રિય, જૈવિક ખાતર, વ્યાખ્યા, લાભાલાભ, તેમના પ્રકાર, ખાસિયતો, ખાતર મિશ્રણ, ખાતરનો કાર્યક્ષમ ઉપયોગ, ખાતર આપવાની પદ્ધતિ, ખાતર ગણતરી, ખાતરનું વિતરણ, પુલના કાર્ય, ખાતર માટેના કાયદા, ખાતર ગુણવત્તાની ચકાસણી. પ્રત્યક્ષકાર્યો : 1. જમીનનો નમૂનો લેવો પૃથક્કરણ કરવું. 2. જમીન સંરક્ષણના પગલાંનું નિરીક્ષણ કરવું. 3. જમીન સુધારણા કેન્દ્રની મુલાકાત લેવી. 4. ખાતર આપવાની વિવિધ પદ્ધતિનો પરિચય કરવો. 5. સેન્દ્રિય ખાતર બનાવતા એકમની મુલાકાત લેવી.

Mapping between Cos and PSOs	CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating
	CO-1	✓	✓	-	-	-	-
	CO-2	✓	✓	-	✓	-	-
	CO-3	-	✓	-	✓	-	-
	CO-4	✓	✓	-	-	-	-
	CO-5	✓	✓	✓	-	✓	-
	CO-6	-	-	✓	✓	-	✓
Reference Books	1. ચાણક્યનું અર્થશાસ્ત્ર 2. જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા-શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી અનંડા પ્રકાશન, અમદાવાદ 3. જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા – ડો.હસમુખ સુથાર, લોકભારતી-સણોસરા 4. કૃષિ વિજ્ઞાન – ડો.કે.પી પટેલ, ડો.ડી.કે. ડોબરીયા, વી.કે.ગોંડલિયા (એગ્રો ઇન્ફો સર્વિસિસ, આણંદ) 5. પર્યાવરણસાથી- વિકસત સંસ્થા, અમદાવાદ 6. કૃષિ ઇજનેરી – શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી અનંડા પ્રકાશન, અમદાવાદ 7. કૃષિ ગોવિદ્યા માસિક – કૃષિ વિશ્વવિદ્યાલય, આણંદ 8. History of Agriculture in the Indian Subcontinent – Wikipedia						
Teaching Methodology	વ્યાખ્યાન, ચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષકાર્યો, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.						
Evaluation Method	Internal Assessment : 50 Marks 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (05 Marks) 2. લેખિત કસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks) External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (35 Marks) પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks)						

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT
Syllabus effective from Academic Year-2025-26
BACHELOR OF RURAL STUDIES
Four Year Honors (NCF-NEP)

Program Name	B.R.S.				
Semester	SEM:2				
NCrF Credit Level	4				
Course Type	Major				
Course Sub type	NIL				
Subject Type	Discipline Specific				
Course Code	MJ-103				
Course Level	100				
Course Title	.Animal Husbandry: Animal Management				
Credit	Theory:	3	Practical:	1	Total: 4
Effective Form	Academic Year : 2025-2026				
Pre – requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામ્ય જીવનમાં પશુપાલન વ્યવસાયની અગત્યતા જાણી પશુ વ્યવસ્થાપન વિશે જાણકારી મેળવવી જરૂરી છે.				
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થી પશુ વ્યવસ્થાપનનો ઊંડાણથી અભ્યાસ કરશે અને તેના જુદાજુદા કાર્યો વિશે જાગૃત થાય.				
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. પ્રાચીન કાળમાં પશુ વ્યવસ્થાપનના ઇતિહાસ વિશે વિદ્યાર્થી સમજે. 2. પશુ વ્યવસ્થાપન- પશુપાલન વ્યવસાયનું આર્થિક મહત્વ સમજે અને દૂધની પડતર કિંમત વિશે જાણે.. 3. ગૌશાળામાં રાખવામાં આવતા વિવિધ પત્રકોનો અભ્યાસ કરે અને તેના વિશે જાણકારી મેળવે. 4. ડી હોર્નિંગ/શિંગનાબુદી અને ખસીકરણની તેમજ પશુની ઉંમર નક્કી કરવાની વિવિધ પદ્ધતિઓ વિશે જાણકારી મેળવે. 5. રસીકરણની વિવિધ પદ્ધતિઓ અને તેનું મહત્વ સમજે.				
Course Objective	1. પ્રાચીન કાળમાં પશુ વ્યવસ્થાપનના ઇતિહાસ વિશે વિદ્યાર્થી સમજે. 2. પશુ વ્યવસ્થાપન- પશુપાલન વ્યવસાયનું આર્થિક મહત્વ સમજે અને દૂધની પડતર કિંમત વિશે જાણે.. 3. ગૌશાળામાં રાખવામાં આવતા વિવિધ પત્રકોનો અભ્યાસ કરે અને તેના વિશે જાણકારી મેળવે. 4. ડી હોર્નિંગ/શિંગનાબુદી અને ખસીકરણની તેમજ પશુની ઉંમર નક્કી કરવાની વિવિધ પદ્ધતિઓ વિશે જાણકારી મેળવે. 5. રસીકરણની વિવિધ પદ્ધતિઓ અને તેનું મહત્વ સમજે.				
Course Outcomes	1. વિદ્યાર્થી પશુ વ્યવસ્થાપનનો ઊંડાણથી અભ્યાસ કરશે અને તેના જુદાજુદા કાર્યો વિશે જાગૃત થઇ કાર્યો કરતા શીખશે.				

	2. ગૌશાળામાં રાખવામાં આવતાં પત્રકો નિભાવતા શીખશે. 3. ડી હોર્નિંગ/શિંગનાબુદી અને ખસીકરણની તેમજ પશુની ઉંમર નક્કી કરવાની વિવિધ પદ્ધતિઓ વિશે પ્રત્યક્ષ જાણકારી મેળવી શીખશે. 4. પશુઓમાં રસીકરણ કરતાં શીખશે. 5. વિદ્યાર્થી ડેરીફાર્મ/ગૌશાળાના દૈનિક રૂટિન કાર્યોનું નિરીક્ષણ કરી શકશે તથા ગૌશાળામાં રાખવામાં આવતા પત્રકોનો અભ્યાસ કરશે. ઉપરાંત, શિંગ નાબુદી, ખસીકરણ અને રસીકરણની વિવિધ પદ્ધતિઓ સાથે જોડાયેલી સાવચેતી/અગમચેતીને સમજી શકશે તેમજ પશુની ઉંમર નક્કી કરવાની પદ્ધતિનું પ્રત્યક્ષ અવલોકન કરીને તેનું વ્યવહારુ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકશે.

Course Content	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક) : એકમ-1 ભારતમાં પ્રાચીન કાળમાં પશુ વ્યવસ્થાપનનો ઇતિહાસ એકમ-2 વ્યવસ્થાપન એટલે શું ?- પશુ વ્યવસ્થાપનનો ઊંડાણથી અભ્યાસ.- પશુ વ્યવસાયનું આર્થિકપાસુ, આવક-જાવક (તમામ પ્રકારની આવક અને તમામ પ્રકારના ખર્ચ) એકમ-3 રેકોર્ડ કીપિંગ : પત્રકોની નિભાવણી, ગૌશાળામાં રાખવામાં આવતા પત્રકોનો અભ્યાસ અને પત્રકોનું મહત્વ. એકમ-4 ડી હોર્નિંગ/શિંગનાબુદી અને ખસીકરણ તેમજ પશુની ઉંમર જાણવાનું મહત્વ તથા તેની વિવિધ પદ્ધતિઓ. એકમ-5 રસીકરણ : રસીકરણનું સમયપત્રક, રસીકરણનું મહત્વ અને રસીકરણની રીતો/ પદ્ધતિઓ પ્રત્યક્ષ કાર્યો : 1. ડેરીફાર્મ/ગૌશાળાના દૈનિક રૂટિન કાર્યોનું નિરીક્ષણ કરવું. 2. ગૌશાળામાં રાખવામાં આવતા પત્રકોનો અભ્યાસ કરવો. 3. શિંગ નાબુદીની પ્રક્રિયાનો અભ્યાસ કરવો. 4. ખસીકરણની પ્રક્રિયાનો અભ્યાસ કરવો. 5. રસીકરણની વિવિધ પદ્ધતિઓનો અભ્યાસ, સાવચેતી/અગમચેતીનો અભ્યાસ કરવો. 6. પશુની ઉંમર જાણવાની પદ્ધતિનું પ્રત્યક્ષ અવલોકન કરવું.

Mapping between Cos and PSOs	CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating
	CO-1	✓	✓	✓	-	-	-
	CO-2	✓	✓	✓	-	-	-
	CO-3	✓	✓	✓	-	-	-
	CO-4	-	✓	✓	-	-	-
	CO-5	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Reference Books	1. પશુ વ્યવસ્થા - અરૂણભાઈ ડી. દવે અને લક્ષ્મણભાઈ પટેલ - યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ 2. વ્યવહારુ ગોપાલન - સ્વ.શ્રી કૃષ્ણલાલ છોટાલાલ શુક્લ - યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ. 3. પશુ આહાર - બી. એન. પટેલ અને એન.એસ.શી રાદડીયા. યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ . 4. ડેરી વિજ્ઞાન - સી. એચ. જોષી - યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ . 5. “ગોદર્શન“ માસિક - પશુપાલન નિયામકશ્રી, ગુજરાત રાજ્ય પશુપાલન ખાતું, ગાંધીનગર. 6. A textbook of Animal Husbandry - G.C. Banerjee. Oxford& IBH Publication Co-pvt. Ltd. New Delhi 7. A Hand book of Animal Husbandry. - ICAR New Delhi 8. ગાય જ્ઞાન અને વિજ્ઞાન – શાંતિકુમાર જ. ભટ્ટ – ઘનશ્યામ ગોપાલન ટ્રસ્ટ
Teaching Methodology	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ અભ્યાસ, સેમીનાર અને સ્વાધ્યાય
Evaluation Method	Internal Assessment : 50 Marks 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (05 Marks) 2. લેખિત કસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks) External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (35 Marks) પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks)

Subject Code for Theory [2609000302010005]

Subject Code for Practical [2609000302010006]

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT Syllabus effective from Academic Year-2025-26 BACHELOR OF RURAL STUDIES Four Year Honors (NCF-NEP)						
Program Name	B.R.S.					
Semester	SEM:2					
NCrF Credit Level	4					
Course Type	Major					
Course Sub type	NIL					
Subject Type	Discipline Specific					
Course Code	MJ-103					
Course Level	100					
Course Title	Major Course - Horticulture and Forestry Course Title - ફળપાકોમાં સંવર્ધન (Breeding in Fruit Crops)					
Credit	Theory:	3	Practical:	1	Total:	4
Effective Form	Academic Year : 2025-2026					
Pre – requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ફળપાકોના સંવર્ધન સંબંધિત કૌશલ્ય કેળવે. આત્મ નિર્ભર ભારત માટે તે સમયની માંગ છે.					
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ ફળપાકોમાં સંવર્ધન અંગેનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે. તે પ્રાપ્ત કર્યા પછી વધુ સારું સંવર્ધન કરતાં શીખે. તેમજ ઉદ્યોગ સાહસિક બની પોતે આત્મનિર્ભર બને.					
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1.આ વિષયના અભ્યાસ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ બાગાયતના વિવિધ મુદ્દાઓની જાણકારી અને સમજ મેળવે. 2.વિદ્યાર્થીઓ ગામના બાગાયત સંદર્ભે પ્રશ્નો સમજીને તેનો ઉકેલ મેળવી શકે. 3.વિદ્યાર્થી પોતે બાગાયત સંબંધિત કાર્યો સ્વતંત્ર રીતે કરીને તેમની આર્થિક સ્થિતિમાં સુધારો લાવી શકે.					
Course Outcomes	CO-1:વિદ્યાર્થી ભારતમાં પ્રાચીનકાળથી પ્રચલિત વનસ્પતિ સંવર્ધનની પરંપરાગત પદ્ધતિઓ તેમજ અર્વાચીન સંવર્ધન પદ્ધતિઓને સમજીને તેમનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરી શકશે. CO-2:વિદ્યાર્થી બીજ સંવર્ધન અને બીજેતર સંવર્ધનની વ્યાખ્યા, તેના લાભ-લાભ તથા બીજેતર સંવર્ધનની વિવિધ પદ્ધતિઓ (કલમ, સ્તરીકરણ, ગ્રાફ્ટિંગ વગેરે)ને ઓળખી અને સમજાવી શકશે. CO-3:વિદ્યાર્થી પેશી સંવર્ધન (ટિસ્યુ કલ્ચર)નો અર્થ, તેનું મહત્વ તથા બાગાયતી પાકોમાં તેની ઉપયોગીતા સમજશે તેમજ પેશી સંવર્ધનની વિવિધ પદ્ધતિઓનો પરિચય મેળવશે. CO-4:વિદ્યાર્થી આંબો, ચીકુ, પપૈયા, જામફળ, કેળ, નાળીયેર, દાડમ, લીંબુ વગેરે મુખ્ય ફળ પાકોની ખેતી પદ્ધતિઓ, સંભાળ અને વ્યવસ્થાપન અંગે વ્યવહારુ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરશે.					

Reference Books	1. ફળ પાકો - આણંદ કૃષિ યુનિવર્સિટી, આણંદ 2. ફળ પાકોની સુધારેલી ખેતી - સરદાર સ્મૃતિ કેન્દ્ર, આણંદ 3. ફળઝડ વિજ્ઞાન -બાબુભાઈ અવરાણી, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ 4. મૂલ્ય વર્ધન – કૃષિ ગોવિદ્યા, આણંદ કૃષિ યુનિવર્સિટી, આણંદ
Teaching Methodology	વ્યાખ્યાન, ચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષકાર્યો, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method	Internal Assessment : 50 Marks 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (05 Marks) 2. લેખિત કસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks) External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (35 Marks) પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks)

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT Syllabus effective from Academic Year-2025-26 BACHELOR OF RURAL STUDIES Four Year Honors (NCF-NEP)						
Program Name	B.R.S.					
Semester	SEM:2					
NCrF Credit Level	4					
Course Type	Major					
Course Sub type	NIL					
Subject Type	Discipline Specific					
Course Code	MJ 103					
Course Level	100					
Course Title	Rural Extension: ગ્રામ વિસ્તરણમાં શિક્ષણની પદ્ધતિઓ (Method Of Education In Rural Extension)					
Credit	Theory:	3	Practical:	1	Total:	4
Effective Form	Academic Year : 2025-2026					
Pre – requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વિદ્યાર્થીઓ પ્રાચીન સમયમાં કન્યા શિક્ષણને સમજશે, અભિપ્રેરણા, શિક્ષણ પ્રક્રિયા અને પ્રૌઢ શિક્ષણ વિશે માહિતી મેળવશે.					
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિસ્તરણમાં શિક્ષણની વિવિધ પદ્ધતિઓનો અભ્યાસ કરે.					
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	વિદ્યાર્થીઓ પ્રાચીન ભારતમાં કન્યાશિક્ષણ વિશે જાણે અને સમજે. વિદ્યાર્થી પાસે જે જ્ઞાન, આવડત, પ્રશ્નોના ઉપાયો છે તે ગ્રામજનો, સમાજ સુધી કઈ રીતે પહોંચાડવા ? તેની વિવિધ પદ્ધતિઓ અને ઉપયોગ વિદ્યાર્થીઓ સમજે. અભિપ્રેરણા વિશેનો પ્રાથમિક ખ્યાલ વિદ્યાર્થી વિકસાવે. વિસ્તરણ શિક્ષણમાં શિક્ષણની પ્રક્રિયા શું છે તે જાણે અને શિક્ષણનાં મહત્વને સમજે. વિદ્યાર્થી પ્રૌઢ શિક્ષણના અભિગમ પ્રત્યે જાગૃત થાય અને પ્રૌઢ શિક્ષણના અભિગમ પ્રત્યે ટુચિ કેળવે.					
Course Outcomes	CO-1:વિદ્યાર્થી પ્રાચીન ભારતમાં કન્યાશિક્ષણની પરંપરા સમજાવી શકે, જેમાં વેદકાલીન કન્યાશિક્ષણ, વેદગંથો તથા બ્રાહ્મણ, આરણ્યક અને ઉપનિષદોમાં કન્યાશિક્ષણની સ્થિતિનું વર્ણન કરી શકે. CO-2:વિદ્યાર્થી વિવિધ વિસ્તરણ શિક્ષણ પદ્ધતિઓ જેવી કે વ્યક્તિગત સંપર્ક પદ્ધતિ, જૂથ સંપર્ક પદ્ધતિ અને સમૂહ સંપર્ક પદ્ધતિનો પરિચય આપી શકે તથા તેમના ઉપયોગ અને મહત્વ સમજાવી શકે. CO-3:વિદ્યાર્થી અભિપ્રેરણાની સંકલ્પના, તેનો ઇતિહાસ, અભિપ્રેરણાના મુખ્ય સિદ્ધાંતો, ખાસિયતો, પ્રકારો તથા માનવીને અભિપ્રેરિત કરનાર પરિબળો સમજાવી શકે અને લોકોને અભિપ્રેરિત કરવાની રીતો સમજાવી શકે.					

	CO-4:વિદ્યાર્થી શિક્ષણની પ્રક્રિયા, તેના પગથિયાં, ભણાવનાર અને ભણનારની ખાસિયતો, શિક્ષણ પ્રક્રિયાના માનસિક પગથિયાં તથા ભણતરનાં સિદ્ધાંતોનું વિશ્લેષણ કરી શકે. CO-5:વિદ્યાર્થી પ્રૌઢ શિક્ષણનો અર્થ, વ્યાખ્યા, ઉદ્દેશ્યો અને તેનું મહત્વ સમજાવી શકે તથા પ્રત્યક્ષ કાર્યો દ્વારા ગ્રામજનો સાથે કાર્ય કરી વિસ્તરણ પદ્ધતિઓની અસરકારકતા અને પ્રૌઢ શિક્ષણ અંગે અહેવાલ તૈયાર કરી શકે.																																										
Course Content	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક): એકમ-1 પ્રાચીન ભારતમાં કન્યાશિક્ષણ • વેદકાલીન કન્યાશિક્ષણ • વેદગ્રંથોમાં કન્યાશિક્ષણ • બ્રાહ્મણ, આરણ્યક અને ઉપનિષદમાં કન્યાશિક્ષણ એકમ-2 વિવિધ વિસ્તરણ શિક્ષણની પદ્ધતિઓનો ટૂંકમાં પરિચય • વ્યક્તિગત સંપર્ક પદ્ધતિ • જૂથ સંપર્ક પદ્ધતિ • સમૂહ સંપર્ક પદ્ધતિ એકમ-3 અભિપ્રેરણા એટલે શું ? અભિપ્રેરણાનો ઇતિહાસ, અભિપ્રેરણાના સિદ્ધાંતો, ખાસિયતો, પ્રકારો, માનવીને અભિપ્રેરિત કરનાર પરિબલો અને લોકોને અભિપ્રેરિત કરવાની રીતો. એકમ-4 શિક્ષણની પ્રક્રિયા, શિક્ષણની પ્રક્રિયાના પગથિયાં, ભણાવનાર અને ભણનારની ખાસિયતો, શિક્ષણની પ્રક્રિયાના માનસિક પગથિયાં અને ભણતરનાં સિદ્ધાંતો. એકમ-5 પ્રૌઢ શિક્ષણનો અર્થ અને શિક્ષણ પ્રક્રિયા, વ્યાખ્યા, ઉદ્દેશ્યો, પ્રૌઢ શિક્ષણનું મહત્વ. પ્રત્યક્ષ કાર્યો : 1. ગ્રામજનો સાથે મિટિંગ કરવી, તેમનાં પ્રશ્નો જાણવા અને તેની વિસ્તૃત નોંધ તૈયાર કરવી. 2. જુદી જુદી વિસ્તરણ પદ્ધતિઓનો ગ્રામજનો સાથે પ્રયોગ કરવો અને તેની અસરકારકતાનો અહેવાલ બનાવવો. 3. ગામમાં બે વ્યક્તિ (નિરક્ષર) ને પસંદ કરી 15 દિવસ સાંજે તેમને ભણાવવા અને તેનો દૈનિક અહેવાલ બનાવવો.																																										
Mapping between Cos and PSOs	<table border="1"> <thead> <tr> <th>CO \ PSO</th> <th>PSO-1 Remembering</th> <th>PSO-2 Understanding</th> <th>PSO-3 Applying</th> <th>PSO-4 Analyzing</th> <th>PSO-5 Evaluating</th> <th>PSO-6 Creating</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>CO-1</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-2</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-3</td> <td>-</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-4</td> <td>-</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-5</td> <td>-</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> </tr> </tbody> </table>	CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating	CO-1	✓	✓	-	-	-	-	CO-2	✓	✓	✓	-	-	-	CO-3	-	✓	✓	-	-	-	CO-4	-	✓	-	✓	-	-	CO-5	-	✓	✓	✓	✓	✓
CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating																																					
CO-1	✓	✓	-	-	-	-																																					
CO-2	✓	✓	✓	-	-	-																																					
CO-3	-	✓	✓	-	-	-																																					
CO-4	-	✓	-	✓	-	-																																					
CO-5	-	✓	✓	✓	✓	✓																																					

Reference Books	1. વિસ્તરણ શિક્ષણ - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન - અમદાવાદ. 2. કૃષિ વિસ્તરણ શિક્ષણ - ઈશ્વરભાઈ પટેલ અને અન્ય યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ-અમદાવાદ 3. દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય શિક્ષણ - ધીરજલાલ ભાવસાર, નવભારત - અમદાવાદ 4. Extension and Communication for Development O.P. Dhammu & H.P. Bhatnagar Oxford and IBH Publishing Co-Pvt. Ltd. 5. Agriculture Extension impact and Assessment A.K. Singh Agrobios (India) Jodhpur 6. Extension Education and Rural Development Santhe Govind and G. Tamilsevli Agrobios (India) Jodhpur 7. ડો. ટીના દોશી, પ્રાચીન ભારતમાં કન્યાશિક્ષણ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ-6. 8. ડો. વૃંદા સિંહ, પ્રસાર શિક્ષા, પંચશીલ પ્રકાશન, જયપુર. (હિન્દી)
Teaching Methodology	વ્યાખ્યાન, ચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષકાર્યો, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method	Internal Assessment : 50 Marks 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (05 Marks) 2. લેખિત કસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks) External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (35 Marks) પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks)

Subject Code for Theory [2609000302010009]

Subject Code for Practical [2609000302010010]

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT Syllabus effective from Academic Year-2025-26 BACHELOR OF RURAL STUDIES Four Year Honors (NCF-NEP)					
Program Name	B.R.S.				
Semester	SEM:2				
NCrF Credit Level	4				
Course Type	Major				
Course Sub type	NIL				
Subject Type	Discipline Specific				
Course Code	MJ 103				
Course Level	100				
Course Title	Course : ગ્રામ વિકાસ અને વ્યવસ્થાપન (Rural Development & Management) Course Title : ગ્રામ વિકાસ નીતિ અને લોકભાગીદારીનું વ્યવસ્થાપન (Rural Development Policy and People's Participation)				
Credit	Theory:	3	Practical:	1	Total: 4
Effective Form	Academic Year : 2025-2026				
Pre – requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ભારત આજે પણ ગ્રામીણ સમુદાય સાથે સંકળાયેલ છે. ભારતની ઉન્નિતિ માટે તે ક્રોડરજ્જુ સમાન છે. તેથી, તે વિશેની જાણકારી વિદ્યાર્થીઓને મળે તે પાયાની જરૂરિયાત છે.				
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસની નીતિઓ અને કાર્યક્રમો સમજે, ગ્રામ વિકાસના આયોજન, અમલ અને મૂલ્યાંકન વિશે સમજે અને તેને કાર્યક્ષેત્રમાં ધરાતલ ઉપર ઉતારી ગ્રામ વિકાસના કાર્યને આગળ વધારવાનું કાર્ય કરે				
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	આ વિષયનો હેતુ ભારતીય ગ્રામીણ વિકાસ નીતિઓ, કાર્યક્રમો, તેનું વ્યવસ્થાપન, વૈશ્વિકરણ અને ઉદારીકરણ સંદર્ભે અગ્રિમતાના ધોરણે વિદ્યાર્થી સમજતો થાય.				
Course Outcomes	CO-1: વિદ્યાર્થી ભારતમાં ગ્રામ વિકાસના ઐતિહાસિક નીતિગત માળખું, મહેસુલ, જમીન, ભાવ, પ્રાદેશિક તથા ટેકનોલોજી નીતિઓનું મૂળભૂત જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકશે. CO-2 વિદ્યાર્થી ગ્રામ વિકાસની વિવિધ નીતિઓ અને કાર્યક્રમો જેમ કે મહિલા સશક્તિકરણ, બચત જૂથો, સહભાગી વન વ્યવસ્થા, આરોગ્ય વીમા અને બેન્કિંગ સહાય યોજનાઓની ગ્રામ વિકાસ પર થતી અસરો સમજાવી શકશે. CO-3: વિદ્યાર્થી ગ્રામ વિકાસમાં લોકભાગીદારીનું મહત્વ, તેના અભિગમો તથા સામાજિક રચનાતંત્ર પર તેની અસરો અંગે સમજ વિકસાવી શકશે. CO-4: વિદ્યાર્થી PRA (Participatory Rural Appraisal) સહિત લોકભાગીદારીના વિવિધ અભિગમોનું વિશ્લેષણ કરી ગ્રામ વિકાસમાં તેનો ઉપયોગ સમજાવી શકશે. CO-5: વિદ્યાર્થી ગ્રામ પંચાયત અને ગ્રામસભાની પ્રત્યક્ષ મુલાકાત દ્વારા ગ્રામ વિકાસના આયોજન, અમલ અને મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયાઓને સમજીને વ્યવહારુ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકશે.				
Course Content	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક): એકમ - 1				

	ભારતમાં ગ્રામ વિકાસનું ઐતિહાસિક નીતિ વિષયક માળખું, મહેસુલ સંબંધી નીતિ, જમીન અંગેની નીતિ, ભાવ નીતિ, પ્રાદેશિક નીતિ, ટેકનોલોજી અંગેની નીતિ એકમ-2 ગ્રામ વિકાસની નીતિઓ અને કાર્યક્રમો : મહિલા સશક્તિકરણ, બચત જૂથો, સહભાગી વન વ્યવસ્થા, ગ્રામ આરોગ્ય વીમા, બેન્કિંગ સહાય યોજના અને તેની ગ્રામ વિકાસ પર અસરો, સ્થાયી વિકાસ, તેના માપદંડો અને સ્થાયી વિકાસના પગલા એકમ-3 ગ્રામ વિકાસમાં લોકભાગીદારી : લોક ભાગીદારી એટલે શું? લોક ભાગીદારીનું મહત્વ, લોક ભાગીદારીના વિવિધ અભિગમો એકમ-4 લોક ભાગીદારીના અભિગમો, લોક ભાગીદારીની સામાજિક રચનાતંત્ર ઉપર અસરો, PRA અભિગમ એકમ-5 ગ્રામ વિકાસમાં આયોજન, અમલ અને મૂલ્યાંકન એટલે શું?, આયોજનના પગથિયાં અને અમલની પદ્ધતિઓ મૂલ્યાંકનના અગત્યના મુદ્દાઓ . પ્રત્યક્ષ કાર્યો : 1. ગ્રામ પંચાયતની મુલાકાત લઈ ગ્રામ વિકાસ માટે અમલીકૃત નીતિઓ અને યોજનાઓનો અભ્યાસ કરવો 2. ગ્રામસભાની મુલાકાત, તેની કાર્યવાહી સમજવી, લોક ભાગીદારીના સ્વરૂપ વિશે માહિતી મેળવવી																																										
Mapping between Cos and PSOs	<table border="1"> <thead> <tr> <th>CO \ PSO</th> <th>PSO-1 Remembering</th> <th>PSO-2 Understanding</th> <th>PSO-3 Applying</th> <th>PSO-4 Analyzing</th> <th>PSO-5 Evaluating</th> <th>PSO-6 Creating</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>CO-1</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-2</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-3</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-4</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-5</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> </tr> </tbody> </table>	CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating	CO-1	✓	✓	-	-	-	-	CO-2	✓	✓	✓	✓	-	-	CO-3	✓	✓	-	-	-	-	CO-4	✓	✓	✓	✓	-	-	CO-5	✓	✓	✓	✓	✓	✓
CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating																																					
CO-1	✓	✓	-	-	-	-																																					
CO-2	✓	✓	✓	✓	-	-																																					
CO-3	✓	✓	-	-	-	-																																					
CO-4	✓	✓	✓	✓	-	-																																					
CO-5	✓	✓	✓	✓	✓	✓																																					
Reference Books	સંદર્ભ ગ્રંથો : 1. કુદરતી સંપત્તિ વિકાસ અને વ્યવસ્થાપન - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ. 2. વિસ્તરણ શિક્ષણ ભાગ - 1, 2 શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન - અમદાવાદ. 3. ભારતમાં ગ્રામવિકાસ અને નિયોજન (હિન્દી), રેખા શર્મા, રાવત પ્રકાશન, અમદાવાદ 4. સહભાગી ગ્રામીણ વિકાસણી - શ્રી ધીરજ ભાવાણી, શ્રી વિનય સાંચેલા પર્યાવરણ શિક્ષણ કેન્દ્ર અમદાવાદ. 5. ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ : બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન - અમદાવાદ.																																										
Teaching Methodology	વ્યાખ્યાન, ચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષકાર્યો, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.																																										
Evaluation Method	Internal Assessment : 50 Marks 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો (MCQ) (05 Marks) 2. લેખિત કસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks) External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (35 Marks) પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks)																																										

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT Syllabus effective from Academic Year-2025-26 BACHELOR OF RURAL STUDIES Four Year Honors (NCF-NEP)						
Program Name	B.R.S.					
Semester	SEM:2					
NCrF Credit Level	4					
Course Type	Major					
Course Sub type	NIL					
Subject Type	Discipline Specific					
Course Code	MJ 104					
Course Level	100					
Course Title	Major Course: ક્ષેત્રવિદ્યા (Agronomy) Course Title: સિંચાઈ અને તેનું વ્યવસ્થાપન (Irrigation and it's Management)					
Credit	Theory:	3	Practical:	1	Total:	4
Effective Form	Academic Year : 2025-2026					
Pre – requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વિદ્યાર્થી કૃષિ સિંચાઈ અંગેના જ્ઞાનથી પરિચિત થાય. પાક ઉત્પાદન પાણી વગર લઈ શકાય નહિ. તે અંગેની જાણકારી મેળવવી મહત્વપૂર્ણ છે.					
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ સિંચાઈ અને તેનું વ્યવસ્થાપન કેમ કરવું તેની વિસ્તૃત જાણકારી પ્રાપ્ત કરે.					
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. કૃષિમાં પિયતનું મહત્વ સમજી પાણીનો સમજ પૂર્વક ઉપયોગ કરતા શીખે. 2. જમીનને નડતા પ્રશ્નોનું નિવારણ કરતા શીખે. 3. સૂકી ખેતીમાં ઉત્પાદન વધારવાના વિવિધ પગલાં સમજે તે મુજબ આયોજન કરે.					
Course Outcomes	CO-1:વિદ્યાર્થીઓ ભારતમાં પ્રાચીનકાળથી અમલમાં રહેલા જળ વ્યવસ્થાપનના ખ્યાલો, ખાસ કરીને સિંધુ સભ્યતામાં પાણીના મહત્વ અને તેની વ્યવસ્થાપન પદ્ધતિઓને સમજાવી શકે. CO-2:વિદ્યાર્થીઓ પિયત (સિંચન)ના ખ્યાલ, તેના લાભ-લાભ, જળશોષણને અસર કરતા પરિબળો, ઉત્સેવદન તથા વિવિધ પિયત પદ્ધતિઓને સમજીને યોગ્ય પિયતનું પ્રમાણ નક્કી કરી શકે. CO-3:વિદ્યાર્થીઓ જળ નિકાલની જરૂરિયાત, તેના પ્રકારો (બાહ્ય અને આંતરિક), જળ નિકાલ આંક અને જળ નિકાલ પદ્ધતિઓનું વિશ્લેષણ કરીને ખેતરમાં યોગ્ય જળ નિકાલ પદ્ધતિ પસંદ કરી શકે. CO-4:વિદ્યાર્થીઓ સૂકીખેતીના સિદ્ધાંતો, ટેકનોલોજી, જળ-જમીન સંરક્ષણ, જળ સંરક્ષણ (Water Harvesting) પદ્ધતિઓ અને ઉત્પાદન વધારવાના પગલાંઓને લાગુ કરીને ટકાઉ કૃષિ વિકાસ માટે વ્યવહારુ અભિગમ વિકસાવી શકે.					

Course Content	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક) : એકમ-1 પ્રાચીનકાળમાં જળ વ્યવસ્થાપન : ભારતમાં પ્રાચીનકાળનું જળ વ્યવસ્થાપન અને સિંધુ સભ્યતામાં પાણીનું મહત્વ અને વ્યવસ્થાપન વિશેનો ખ્યાલ. એકમ-2 જળ સિંચન : પિયત એટલે શું ? પિયતના લાભાલાભ, જળશોષણ પર અસર કરતા પરિબળો, જમીન તાપમાન, જમીન દ્રાવણની અભિસરણ શક્તિ, જમીનમાં હવાની અવરજવર અને પાણીનો ભરાવો, મૂળ અવસ્થા, અસરકારક મૂળ વિસ્તાર, મૂળ વિસ્તારમાં ભેજ શોષણ તરાહ, ઉત્સેવદન, ઉત્સેવદનની અસરોનો અભ્યાસ કરવો, પિયતનું પ્રમાણ નક્કી કરવું, પિયત પદ્ધતિઓ, સપાટીના પિયતના પાણીમાં ક્ષાર. એકમ-3 જળ નિકાલ : વ્યાખ્યા, જળનિકાલના લાભા-લાભ, ગુણધર્મો, જળનિકાલની જરૂરિયાત, જળ નિકાલની જરૂરિયાત નક્કી કરવી, જળ નિકાલ આંક, જળ નિકાલ પદ્ધતિના પ્રકાર, બાહ્ય- આંતરિક જળ નિકાલ, અને બાહ્ય જળ નિકાલના પ્રકારો, તેમજ તેના વિવિધ અભ્યાસ, ગટરો જાળવણી. એકમ-4 સૂકીખેતી : વ્યાખ્યા, સૂકીખેતીના સિદ્ધાંતો - મુશ્કેલીઓ, સૂકીખેતી માટેની ટેકનોલોજી અને કરવાની કામગીરી અને ખેત - હવામાન શાસ્ત્ર , જળશાસ્ત્ર વિકાસ , ભૂગર્ભજળ, વનીકરણ, પાક સુધારણા કાર્યક્રમ રાસાયણિક ખાતરો-પાક સંરક્ષણ, વૈકલ્પિક જમીન વ્યવસ્થા , જળ જમીન સંરક્ષણ ખેતી નીતિઓ વગેરેનો અભ્યાસ, ઉત્પાદન વધારવાના અગત્યના પગલાં. એકમ-5 જળ સંરક્ષણ (Water Harvesting) જળ સંરક્ષણ એટલે શું ? જળ સંરક્ષણના પ્રકાર અને પદ્ધતિઓ, જળ સંરક્ષણના ફાયદા. પ્રત્યક્ષકાર્યો : 1. પિયત પદ્ધતિઓનું નિરીક્ષણ તેમજ પદ્ધતિઓનું મોડલ બનાવવું. 2. જળ નિકાલ પદ્ધતિઓનું નિરીક્ષણ તેમજ પદ્ધતિઓનું મોડલ બનાવવું. 3. સૂકી ખેતી કરતા ખેડૂતોની મુલાકાત લઈ તેમની ખેતી પદ્ધતિ અને પ્રશ્નોની જાણકારી મેળવવી. 4. જળસ્રાવ વિસ્તાર કાર્યક્રમ સ્થળની મુલાકાત. 5. ભૂગર્ભ જળસંગ્રહ નિરીક્ષણ અને મોડેલ બનાવવું.																																			
Mapping between Cos and PSOs	<table border="1"> <thead> <tr> <th>CO \ PSO</th> <th>PSO-1 Remembering</th> <th>PSO-2 Understanding</th> <th>PSO-3 Applying</th> <th>PSO-4 Analyzing</th> <th>PSO-5 Evaluating</th> <th>PSO-6 Creating</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>CO-1</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-2</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-3</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-4</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> </tr> </tbody> </table>	CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating	CO-1	✓	✓	-	-	-	-	CO-2	✓	✓	✓	✓	-	-	CO-3	✓	✓	✓	✓	✓	-	CO-4	✓	✓	✓	✓	✓	✓
CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating																														
CO-1	✓	✓	-	-	-	-																														
CO-2	✓	✓	✓	✓	-	-																														
CO-3	✓	✓	✓	✓	✓	-																														
CO-4	✓	✓	✓	✓	✓	✓																														
Reference Books	1. જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી - અનાડા પ્રકાશન-અમદાવાદ 2. જમીન વિજ્ઞાન અને વ્યવસ્થા - ડો હસમુખ સુથાર - લોકભારતી-સણોસરા 3. સૂકીખેતીમાં જળ અને જમીન સંરક્ષણ - અનુલ પ્રકાશન, અમદાવાદ 4. પર્યાવરણ સાથી - વિકસત સંસ્થા																																			

	5.કૃષિ ઇજનેરી - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી - અનાડા પ્રકાશન, અમદાવાદ 6. કૃષિ માર્ગદર્શિકા – આણંદ કૃષિ યુનિવર્સિટી, આણંદ 7. કુદરતી સ્ત્રોતોનું વ્યવસ્થાપન-આણંદ કૃષિ યુનિવર્સિટી, આણંદ 8.કુદરતી સંપત્તિ વિકાસ અને વ્યવસ્થાપન શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી યુનિવર્સિટી, ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ 9. Irrigation Engineering – Atul Prakashan, Ahmedabad
Teaching Methodology	વ્યાખ્યાન, ચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષકાર્યો, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method	Internal Assessment : 50 Marks 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (05 Marks) 2. લેખિત કસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks) External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (35 Marks) પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks)

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT
Syllabus effective from Academic Year-2025-26
BACHELOR OF RURAL STUDIES
Four Year Honors (NCF-NEP)

Program Name	B.R.S.				
Semester	SEM:2				
NCrF Credit Level	4				
Course Type	Major				
Course Sub type	NIL				
Subject Type	Discipline Specific				
Course Code	MJ-104				
Course Level	100				
Course Title	Major Course: પશુપાલન (Animal Husbandry) Course Title: પશુઆહાર (Animal Feed)				
Credit	Theory:	3	Practical:	1	Total: 4
Effective Form	Academic Year : 2025-2026				
Pre –requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	પશુપાલન વ્યવસાયમાં પશુ આહાર ખૂબ અગત્યનો ભાગ છે તેથી પશુ આહાર વિશે જાણકારી મેળવે તે જરૂરી છે.				
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થી પશુ પાચનતંત્ર વિશે જાણકારી મેળવે અને પશુ આહાર વિશે જાગૃત થાય.				
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. પ્રાચીન કાળમાં ગાય, પશુ આહાર અને ગૌચર વિશે વિદ્યાર્થીઓ જાણે અને સમજે. 2. પશુના પાચનતંત્ર અથવા હોજરી કે જઠરમાં ચાલતી પાચનની પ્રક્રિયા વિશે સમજે. 3. પ્રાણીઓના અલગ અલગ પ્રકારના ખોરાકની જાણકારી મેળવે અને ચોકસાઈપૂર્વક ઓળખે. 4. ઘાસચારા પર કરવામાં આવતી વિવિધ પ્રક્રિયાઓનો અભ્યાસ કરે. 5. ગૌચર/બીડનું વ્યવસ્થાપન અને ગૌચર નિભાવણીનું મહત્વ સમજે.				
Course Outcomes	CO:1 .વિદ્યાર્થી પશુ પાચનતંત્ર વિશે જાણકારી મેળવી પશુઓને આહાર આપવા વિશે જાગૃત થશે. CO:2. જુદા જુદા ઘાસ ચારા અને ઘાસચારા પર કરવામાં આવતી વિવિધ પ્રક્રિયાઓ વિશે જાણકાર થશે. CO:3. ગૌચર/બીડનું વ્યવસ્થાપન અને ગૌચર નિભાવણી કરતા શીખશે. CO:4 વિદ્યાર્થી ભારતના પ્રાચીન કાળમાં ગાય, ગૌચર અને પશુઆહારનું મહત્વ સમજી શકશે તેમજ વાગોળતા પ્રાણીઓના પાચનતંત્રની રચના અને કાર્યપ્રણાલીનું વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકશે. CO:5 વિદ્યાર્થી પશુઆહારનું મહત્વ, વર્ગીકરણ, વિવિધ પ્રકારના આહાર, ખોરાક આપવાની પદ્ધતિઓ તથા ગૌચર અને લીલા ઘાસચારાના પ્રકારો, ઉત્પાદન અને વ્યવસ્થાપન વિશે સમજી શકશે અને તેનો વ્યવહારુ ઉપયોગ કરી શકશે.				

	CO:6 વિદ્યાર્થી સાયલેજ અને સૂકા ઘાસચારાની બનાવટ, સંગ્રહ અને ઉપયોગની પદ્ધતિઓનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકશે તેમજ ગૌચર મુલાકાત, ઘાસચારાનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ, પાચનતંત્રનું અવલોકન અને સઘનચારા ખેતીનું આયોજન કરીને વ્યવહારુ કુશળતા વિકસાવી શકશે.						
Course Content	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક) : એકમ-1 ભારતના પ્રાચીન કાળમાં ગાય, ગૌચર અને પશુ આહાર એકમ-2 પાચનતંત્ર : વાગોળતા પ્રાણીઓના પાચનતંત્રનો અભ્યાસ એકમ-3 પશુઆહાર : પશુ આહારનું મહત્વ, પશુઆહારનું વર્ગીકરણ, વિવિધ પ્રકારના આહાર, ખોરાક આપવાની વિવિધ પદ્ધતિઓ, ખોરાક આપતી વખતે લેવાની કાળજી વગેરે. એકમ-4 ગૌચર અને લીલો ઘાસચારો : 4.1 ગૌચર તેના પ્રકાર, ગૌચર વ્યવસ્થાપન, ગૌચર સુધારણાના માર્ગો વગેરે. 4.2 લીલો ઘાસચારો એટલે શું? લીલા ઘાસચારાના વિવિધ પ્રકારો, ઘાસચારાના પાકોનું વર્ગીકરણ, લીલા ઘાસચારાનું ઉત્પાદન, મકાઈ, જુવાર, હાઈબ્રીડ ઘાસ, રજકો, બાજરી વગેરે. એકમ-5 સાયલેજ અને સૂકોચારો : 5.1 સાયલેજ બનાવવાની પદ્ધતિ, સાયલોના પ્રકાર, સાયલેજ વાપરવાના લાભા-લાભ વગેરે. 5.2 સૂકો ઘાસચારો એટલે શું? ઘાસચારાની સૂકવણી, સૂકવણીની વિવિધ પદ્ધતિઓ અને શરતો, રાખવાની કાળજી, ઘાસચારો વાપરવાની શરતો અને લાભા-લાભ વગેરે. પ્રત્યક્ષ કાર્ય : 1. ગૌચરની મુલાકાત લઈ તેમાં થતા વિવિધ ઘાસચારાનો અભ્યાસ કરવો. 2. ઘાસચારાના વિવિધ પાકોનો પ્રત્યક્ષ અભ્યાસ કરવો. 3. ઘાસચારાની સૂકવણીની વિવિધ પદ્ધતિઓનો અભ્યાસ કરવો. 4. ઘાસચારા સંગ્રહની વિવિધ પદ્ધતિઓનો અભ્યાસ કરવો. 5. સાયલેજનો અભ્યાસ કરવો. 6. વાગોળતા પ્રાણીના પાચનતંત્રનો અભ્યાસ. તેમજ સઘનચારા ખેતીનું આયોજન કરવું.						
Mapping between Cos and PSOs	CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating
	CO-1	✓	✓	✓	-	-	-
	CO-2	✓	✓	✓	-	-	-
	CO-3	✓	✓	✓	✓	-	-
	CO-4	✓	✓	-	-	-	-
	CO-5	✓	✓	✓	✓	✓	-
	CO-6	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Reference Books	1. પશુ વ્યવસ્થા - અરૂણભાઈ ડી.દવે અને લક્ષ્મણભાઈ પટેલ - યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ 2. વ્યવહારુ ગોપાલન - સ્વ.શ્રી કૃષ્ણલાલ છોટાલાલ શુક્લ - યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ. 3. પશુ આહાર - બી. એન. પટેલ અને એન.એસ .શી રાદડીયા. યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ અમદાવાદ . 4. ડેરીવિજ્ઞાન - સી. એચ. જોષી - યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ . 5. “ગોદર્શન“ માસિક - પશુપાલન નિયામકશ્રી, ગુજરાત રાજ્ય પશુપાલન ખાતું, ગાંધીનગર. 6. A textbook of Animal Husbandry - G.C. Banerjee. Oxford& IBH Publication Co-pvt. Ltd. New Delhi 7. A Hand book of Animal Husbandry. - ICAR New Delhi 8. ગાય જ્ઞાન અને વિજ્ઞાન – શાંતિકુમાર જ. ભટ્ટ – ધનશ્યામ ગોપાલન ટ્રસ્ટ
Teaching Methodology	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વ અભ્યાસ, સેમીનાર અને સ્વાધ્યાય
Evaluation Method	Internal Assessment : 50 Marks 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (05 Marks) 2. લેખિત કસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks) External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (35 Marks) પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks)

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT
Syllabus effective from Academic Year-2025-26
BACHELOR OF RURAL STUDIES
Four Year Honors (NCF-NEP)

Program Name	B.R.S.					
Semester	SEM:2					
NCrF Credit Level	4					
Course Type	Major					
Course Sub type	NIL					
Subject Type	Discipline Specific					
Course Code	MJ 104					
Course Level	100					
Course Title	Course - Horticulture and Forestry Course Title - વનવિદ્યા-2 (Forestry-2)					
Credit	Theory:	3	Practical:	1	Total:	4
Effective Form	Academic Year : 2025-2026					
Pre – requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	જંગલો અનાદિકાળથી માનવજીવન સાથે સુદૃઢ રીતે સંકળાયેલા છે. વન સંપત્તિનું હંમેશા માનવજીવનમાં મહત્વ પૂર્ણ સ્થાન રહ્યું છે. સામાજિક વનીકરણ, વનવિભાગની પ્રવૃત્તિઓ વિશે માહિતગાર થઈ આર્થિક, પર્યાવરણીય અને રાષ્ટ્રીય દૃષ્ટિએ વૃક્ષોનું મહત્વ જાણે. વર્તમાન સમયમાં તે ખૂબ ઉપયોગી બની રહેશે.					
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ પ્રાચીનકાળના જંગલોનું આર્થિક અને પર્યાવરણીય દૃષ્ટિએ સમજે. વનોની અગત્યતા, સામાજિક વનીકરણની અગત્યતા, તે સંદર્ભેની હાલની વિવિધ યોજનાઓ, વન વિભાગ શું અને કઈ રીતે કાર્ય કરે છે, વનના મહત્વના વૃક્ષો વગેરેનું જ્ઞાન હાલના પર્યાવરણીય પ્રશ્નોને જોતાં ખૂબ જરૂરી છે. સાંપ્રત કાળમાં તેની અગત્યતા વધતી જાય છે.					
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	વિદ્યાર્થીઓ વનવિભાગનું મહત્વ સમજે. વિદ્યાર્થીઓ જંગલના વૃક્ષોનો પરિચય મેળવે. વિદ્યાર્થીઓ સ્વરોજગારીની તકો ઉપલબ્ધ કરે.					
Course Outcomes	CO-1:વિદ્યાર્થી ભારતમાં પ્રાચીનકાળમાં વનોની સંકલ્પના, વનોની વ્યાખ્યા, વનોના પ્રકારો તથા વનોના આર્થિક અને પર્યાવરણીય મહત્વને સમજી અને સમજાવી શકશે. CO-2:વિદ્યાર્થી કૃષિ વન (એગ્રોફોરેસ્ટ્રી) ની વ્યાખ્યા, તેના ફાયદાઓ તથા વિવિધ કૃષિ વન પદ્ધતિઓને ઓળખી અને તેમની ઉપયોગીતા સમજાવી શકશે. CO-3:વિદ્યાર્થી સામાજિક વનીકરણનો અર્થ, હેતુઓ તથા સામાજિક વનીકરણ હેઠળની વિવિધ યોજનાઓ જેમ કે સ્ટ્રીપ પ્લાન્ટીંગ, ગ્રામવન, કિસાન નર્સરી, વન મહોત્સવ, બાયોગેસ અને સોલર કુકર યોજના વગેરે અંગે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકશે.					

	CO-4:વિદ્યાર્થી વન વિભાગની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ જેમ કે વન સંરક્ષણ અને વિકાસ, જંગલ વ્યવસ્થાપનમાં લોકભાગીદારી, સામાજિક વનીકરણ, વન્યજીવ અને જૈવ વિવિધતાનું સંરક્ષણ, વન સંશોધન તથા વિસ્તરણ પ્રવૃત્તિઓનું વિશ્લેષણ કરી શકશે. CO-5:વિદ્યાર્થી સેવન, સાગ અને વાંસ જેવા મુખ્ય વન્ય વૃક્ષોની વૈજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિઓ સમજીને પ્રત્યક્ષ કાર્યો અને ક્ષેત્ર મુલાકાત દ્વારા તેનો વ્યવહારુ ઉપયોગ કરી શકશે.						
Course Content	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક): એકમ -1 : ભારતમાં પ્રાચીનકાળમાં જંગલો(વનો), તેનું મહત્વ તેમજ આર્થિક અને પર્યાવરણીય દૃષ્ટિએ તેની ઉપયોગીતા, વનોની વ્યાખ્યા, વનોના પ્રકાર, વનોનું મહત્વ - આર્થિક તથા પર્યાવરણીય દૃષ્ટિએ. એકમ - 2 કૃષિ વન (એગ્રો ફોરેસ્ટ્રી) : કૃષિ વનની વ્યાખ્યા, તેના ફાયદા, જુદીજુદી પદ્ધતિઓ વગેરે. એકમ - 3 સામાજિક વનીકરણ : અર્થ, હેતુઓ,સામાજિક વનીકરણ હેઠળ કાર્યરત હાલની વિવિધ યોજનાઓ, સ્ટ્રીપ પ્લાન્ટીંગ(પટ્ટી પાક વાવેતર, ગ્રામવન, જંગલ સંવર્ધન, માલિકીની જમીનમાં વૃક્ષારોપણ, પર્યાવરણીય વૃક્ષ ઉછેર, કિસાન નર્સરી, વન મહોત્સવ, બાયોગેસ, સોલર કુકર વહેંચણી વગેરે. એકમ - 4 વન વિભાગની પ્રવૃત્તિઓ : વન સંરક્ષણ અને વિકાસ,જંગલ વ્યવસ્થાપનમાં લોકભાગીદારી, સામાજિક વનીકરણ, વન્યજીવ સંરક્ષણ(સેન્યુરી, જૈવ વિવિધતાનું સંરક્ષણ, વન સંશોધન, વિસ્તરણ પ્રવૃત્તિઓ વગેરે. એકમ - 5 વન્ય વૃક્ષોની વૈજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિ : 1. સેવન 2. સાગ 3. વાંસ. પ્રત્યક્ષ કાર્યો : 1. નજીકના કૃષિ વનની મુલાકાત લેવી. 2. નજીકના જંગલખાતા નર્સરીની મુલાકાત લઈ નર્સરીના કાર્યોથી પરિચય મેળવે. 3. નજીકના જંગલની મુલાકાત લઈ વન વિભાગની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓની જાણકારી મેળવે.						
Mapping between Cos and PSOs	Course Outcomes (COs) ↓ / PSOs →	PSO-1 (Remembering)	PSO-2 (Understanding)	PSO-3 (Applying)	PSO-4 (Analyzing)	PSO-5 (Evaluating)	PSO-6 (Creating)
	CO-1	✓	✓	-	-	-	-
	CO-2	✓	✓	✓	-	-	-
	CO-3	✓	✓	-	-	-	-
	CO-4	-	✓	-	✓	✓	-
	CO-5	✓	✓	✓	-	-	✓
Reference Books	1. ભારતના જંગલો - અગ્રવાલ વી.પી. (1985) 2. ભારતના જંગલો - દ્રિવેદી એ.પી. (1980) 3. વૃક્ષોની ખેતી - આણંદ કૃષિ યુનિવર્સિટી, આણંદ						
Teaching Methodology	વ્યાખ્યાન, ચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષકાર્યો, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.						

Evaluation Method	Internal Assessment : 50 Marks 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (05 Marks) 2. લેખિત કસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks) External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (35 Marks) પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks)

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT Syllabus effective from Academic Year-2025-26 BACHELOR OF RURAL STUDIES Four Year Honors (NCF-NEP)						
Program Name	B.R.S.					
Semester	SEM:2					
NCrF Credit Level	4					
Course Type	Major					
Course Sub type	NIL					
Subject Type	Discipline Specific					
Course Code	MJ-104					
Course Level	100					
Course Title	Course - ગ્રામ વિસ્તરણ (Rural Extension) Course Title - વિસ્તરણ કાર્યકરો અને નેતૃત્વ (Extension Workers And Leadership)					
Credit	Theory:	3	Practical:	1	Total:	4
Effective Form	Academic Year : 2025-2026					
Pre – requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વિસ્તરણ શિક્ષણના વિદ્યાર્થી તરીકે વિસ્તરણ કાર્યકરોએ કરવાની થતી કામગીરી, તેમનું શિક્ષણ, નેતૃત્વનાં ગુણો વગેરે બાબતો જાણી શકશે.					
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ વિસ્તરણ શિક્ષણમાં નેતૃત્વનું મહત્વ સમજે અને વિસ્તરણ કાર્યકરોનાં કાર્યો અને ફરજો જાણે.					
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. વિદ્યાર્થીઓ પ્રાચીન સમયમાં રાજાઓની સત્તા અને મર્યાદા જાણે. 2. સ્થાનિક નેતા દ્વારા વિસ્તરણ કાર્યકરો કઈ રીતે કરવા તેની વિદ્યાર્થીઓ સમજ કેળવે. 3. સારા વિસ્તરણ કાર્યકર બનવા માટેની લાયકાત વિદ્યાર્થીઓમાં કેળવાય. 4. વિદ્યાર્થીઓમાં નેતૃત્વના ગુણો વિકસે. 5. ગ્રામ વિસ્તરણનાં વાહકો વિશે જાણે અને તેમનાં ગુણો, કાર્યો વગેરેથી વાકેફ થાય.					
Course Outcomes	CO-1:વિદ્યાર્થી પ્રાચીન ભારતમાં રાજપદનો ઉદ્ભવ, રાજાનું સ્થાન, સત્તાઓ તથા રાજાની મર્યાદાઓ સમજાવી શકે અને પ્રાચીન શાસન વ્યવસ્થાનું વિશ્લેષણ કરી શકે. CO-2:વિદ્યાર્થી ગ્રામ વિસ્તરણમાં કાર્યરત વિવિધ વાહકો (એજન્ટ) જેમ કે ગ્રામસેવક, ફિમેલ હેલ્થ વર્કર તથા સ્વૈચ્છિક સંસ્થાના કાર્યકરોની ભૂમિકા, જવાબદારીઓ અને મહત્વ સમજાવી શકે. CO-3:વિદ્યાર્થી નેતા અને નેતૃત્વની સંકલ્પના સમજાવી શકે તથા નેતૃત્વના પ્રકારો, પદ્ધતિઓ અને કાર્યોનું વર્ણન કરી શકે. CO-4:વિદ્યાર્થી વિસ્તરણ શિક્ષણ પ્રવૃત્તિમાં નેતાઓની ભૂમિકા સમજાવી શકે, સ્થાનિક નેતાઓના ઉપયોગના ફાયદા, નેતાઓની પસંદગી, તાલીમ તથા ગ્રામ નેતાઓ માટે તાલીમ શિબિરની પ્રક્રિયા સમજાવી શકે.					

	CO-5:વિદ્યાર્થી વિસ્તરણ કાર્યકરના ગુણો અને ફરજો સમજાવી શકે તથા પ્રત્યક્ષ કાર્યો દ્વારા સ્થાનિક નેતાઓ, ગ્રામસેવક અને ગામના આગેવાનોની મુલાકાત લઈ ગ્રામ સમસ્યાઓ અંગે માહિતી એકત્ર કરી વિશ્લેષણાત્મક અહેવાલ તૈયાર કરી શકે.						
Course Content	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક): એકમ-1 પ્રાચીન ભારતમાં રાજાઓનું સ્થાન, સત્તાઓ અને મર્યાદાઓ. 1.1 રાજપદનો ઉદ્ભવ. 1.2 રાજાનું સ્થાન અને સત્તાઓ 1.3 રાજાની મર્યાદાઓ એકમ-2 ગ્રામ વિસ્તરણમાં વાહકો (એજન્ટ) 2.1 ગ્રામસેવક 2.2 ક્રિમેલ હેલ્થ વર્કર 2.3 સ્વૈચ્છીક સંસ્થાના કાર્યકર એકમ-3 વિસ્તરણ શિક્ષણમાં નેતૃત્વ • નેતા એટલે શું ? નેતૃત્વ એટલે શું ? નેતૃત્વના પ્રકારો, નેતૃત્વની પદ્ધતિઓ, નેતૃત્વના કાર્યો. એકમ-4 વિસ્તરણ શિક્ષણ પ્રવૃત્તિમાં નેતાઓ : • વિસ્તરણ શિક્ષણ પ્રવૃત્તિમાં નેતાઓનો ઉપયોગ, સ્થાનિક નેતાઓ દ્વારા કામ કરવાના ફાયદા અને ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો, નેતાઓનાં ગુણો, નેતાઓની પસંદગી, નેતાઓની તાલીમ, ગ્રામ નેતાઓ માટે તાલીમ શિબિર. એકમ-5 વિસ્તરણ કાર્યકરનાં ગુણો અને ફરજો 5.1 વિસ્તરણ કાર્યકરનાં ગુણો (લાક્ષણિકતા) 5.2 વિસ્તરણ કાર્યકરની ફરજો (કર્તવ્ય) પ્રત્યક્ષ કાર્યો : 1. જુદાજુદા પ્રકારના સ્થાનિક નેતાની મુલાકાત લઈ સામાન્ય વ્યક્તિમાંથી નેતા બનવા સુધીની પ્રક્રિયાના અનુભવો જાણવા, સમજવા અને અહેવાલ બનાવવો. 2. આજુબાજુના ગામનાં ગ્રામસેવકની મુલાકાત લઈ તેમની કામગીરી અંગેનો અહેવાલ તૈયાર કરવો. 3. ગામનાં આગેવાનો સાથે મુલાકાત કરી ગામની વિશેષતાઓ અનગામની મુખ્ય સમસ્યાઓ અંગે ચર્ચા કરી અહેવાલ બનાવવો.						
Mapping between Cos and PSOs	CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating
	CO-1	✓	✓	-	✓	-	-
	CO-2	✓	✓	-	-	-	-
	CO-3	✓	✓	-	-	-	-
	CO-4	-	✓	✓	-	-	-
	CO-5	-	✓	✓	✓	✓	✓

Reference Books	1. વિસ્તરણ શિક્ષણ - શ્રી બાબુભાઈ અવરાણી, અનડા પ્રકાશન - અમદાવાદ. 2. કૃષિ વિસ્તરણ શિક્ષણ - ઈશ્વરભાઈ પટેલ અને અન્ય યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ-અમદાવાદ 3. દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય શિક્ષણ - ધીરજલાલ ભાવસાર, નવભારત - અમદાવાદ 4. Extension and Communication for Development O.P. Dhammu & H.P. Bhatnagar Oxford and IBH Publishing Co-Pvt. Ltd. 5. Agriculture Extension impact and Assessment A.K. Singh Agrobios (India) Jodhpur 6. Extension Education and Rural Development Santhe Govind and G. Tamilseveli Agrobios (India) Jodhpur 7. પ્રા. આર. સી. શાહ, પ્રા. મુકેશ પટેલ અને અન્ય, પ્રાચીન ભારતમાં રાજકીય સિદ્ધાંતો અને સંસ્થાઓ, ન્યૂ પોપ્યુલર પ્રકાશન, સુરત.
Teaching Methodology	વ્યાખ્યાન, ચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષકાર્યો, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method	Internal Assessment : 50 Marks 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (05 Marks) 2. લેખિત કસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks) External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (35 Marks) પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks)

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT Syllabus effective from Academic Year-2025-26 BACHELOR OF RURAL STUDIES Four Year Honors (NCF-NEP)					
Program Name	B.R.S.				
Semester	SEM:2				
NCrF Credit Level	4				
Course Type	Major				
Course Sub type	NIL				
Subject Type	Discipline Specific				
Course Code	MJ-104				
Course Level	100				
Course Title	Major Course: ગ્રામ વિકાસ અને વ્યવસ્થાપન (Rural Development and Management) Course Title: ગ્રામ વિકાસમાં સ્વૈચ્છિક અને સહકારી સંસ્થાઓની ભૂમિકા (Role of Voluntary Organizations and Cooperatives in Rural Development)				
Credit	Theory:	3	Practical:	1	Total: 4
Effective Form	Academic Year : 2025-2026				
Pre – requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામીણ અભ્યાસ સાથે સંકળાયેલા વિદ્યાર્થીઓ સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ અને સહકારી બાબતો અંગેની જાણકારી પ્રાપ્ત કરે તે પાયાની બાબત છે. તેમને પોતાના કાર્યક્ષેત્રમાં તે વાસ્તવિક દૃષ્ટિકોણથી ઉપયોગી બનાવવામાં મદદરૂપ બની રહેશે.				
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ વિકાસના વિવિધ કાર્યો વિશે વિસ્તૃત જ્ઞાન જાણકારી પ્રાપ્ત કરે.				
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	હેતુઓ : વિદ્યાર્થી ગ્રામ વિકાસની મહત્વની સંસ્થાઓ સંદર્ભે સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓથી પરિચિત થાય. વિદ્યાર્થી ગ્રામ વિકાસની મહત્વની સંસ્થાઓ સંદર્ભે સહકારી સંસ્થાઓથી પરિચિત થાય.				
Course Outcomes	CO-1 -વિદ્યાર્થી ભારતની પરંપરામાં સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ તથા સહકારની ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ (વૈદિક, મૌર્ય, ગુપ્ત કાળ) અને રામકૃષ્ણ મિશન, બ્રહ્મોસમાજ, આર્ય સમાજ જેવી સંસ્થાઓની ભૂમિકા સમજાવી શકે. CO-2 -વિદ્યાર્થી સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ અને સહકારી સંસ્થાઓના પ્રકારો, રચના, રજીસ્ટ્રેશનની પ્રક્રિયા તથા મહત્વને ઓળખી અને તેનો વ્યવહારિક ઉપયોગ સમજાવી શકે. CO-3 -વિદ્યાર્થી ગ્રામ વિકાસમાં સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓના જ્ઞાનું વિશ્લેષણ કરી શકે તથા સ્ત્રોતોની સમસ્યા, સીમાકારક મુદ્દાઓ, ગામ નેતાઓની ભાગીદારી અને લોકોની સામેલગીરીનું મૂલ્યાંકન કરી શકે.				

	CO-4 -વિદ્યાર્થી સહકારી સંસ્થાઓના પ્રકારો, કાર્યપદ્ધતિ, મહત્વ અને મર્યાદાઓનું તુલનાત્મક મૂલ્યાંકન કરી શકે. CO-5 -વિદ્યાર્થી સહકારના તત્વજ્ઞાન અને મૂલ્યો (સર્વ દેશીયતા, એકતા, સ્વાતંત્ર્ય, સમાનતા, બંધુત્વ, કરકસર, સ્વશાસન, ન્યાય અને શિક્ષણ)ને પ્રત્યક્ષ કાર્યો દ્વારા અમલમાં મૂકી સ્વૈચ્છિક તથા સહકારી સંસ્થાઓની મુલાકાત આધારિત અભ્યાસ અહેવાલ તૈયાર કરી શકે.
Course Content	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક): એકમ :1 1.1 ભારતીય પરંપરામાં સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓની ભૂમિકા – પ્રાચીન સમયમાં સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ: રામકૃષ્ણ મિશન, બ્રહ્મોસમાજ, બાલિકા વિદ્યાલય, આર્ય સમાજ. 1.2 ભારતમાં સહકારની ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ : વૈદિક કાળ, મૌર્ય કાળ, ગુપ્ત કાળ એકમ -2 સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓના પ્રકારો, રચના, રજીસ્ટ્રેશનની પ્રક્રિયા, મહત્વ. એકમ -3 ગ્રામ વિકાસમાં સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓનો મહત્વનો ફાળો, સ્ત્રોતોની સમસ્યા, સીમાકારક મુદ્દાઓ, ગામ નેતાઓની ભાગીદારી, લોકોની સામેલગીરી. એકમ - 4 સહકારી સંસ્થાઓના પ્રકારો, રચના, રજીસ્ટ્રેશનની પ્રક્રિયા, મહત્વ, મર્યાદાઓ એકમ -5 સહકારનું તત્વજ્ઞાન અને મૂલ્યો. 5.1.સર્વ દેશીયતા અને એકતા 5.2.સ્વાતંત્ર્ય અને સમાનતા 5.3.બંધુત્વ અને કરકસર 5.4. સ્વશાસન અને ન્યાય 5.5.શિક્ષણ પ્રત્યક્ષ કાર્યો : 1.આજુબાજુની કોઈ પણ સ્વૈચ્છિક સંસ્થાની મુલાકાત લઈ તેની કામગીરી અને ગ્રામ વિકાસમાં ભૂમિકા સંદર્ભે અભ્યાસ કરવો. 2. આજુબાજુની કોઈ પણ સહકારી સંસ્થાની મુલાકાત લઈ તેની કામગીરી અને ગ્રામ વિકાસમાં ભૂમિકા સંદર્ભે અભ્યાસ કરવો.

Mapping between Cos and PSOs	CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating
	CO-1	✓	✓	-	-	-	-
	CO-2	✓	✓	✓	-	-	-
	CO-3	-	✓	✓	✓	✓	-
	CO-4	-	✓	-	✓	✓	-
	CO-5	-	-	✓	✓	✓	✓
Reference Books	Reference : 1. Desai, Vasant (1988), Rural Development Organization and Management, Volume II, Himalaya publication House Bombay 2. સહકાર દર્શન, લેખક : જગદીશચંદ્ર એમ. મુલાણી. 3. ભારતમાં ગ્રામ વિકાસ : બાબુભાઈ અવરાણી						
Teaching Methodology	વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય, ચર્ચા, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વઅભ્યાસ, સેમીનાર અને સ્વાધ્યાય						
Evaluation Method	Internal Assessment : 50 Marks 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (05 Marks) 2. લેખિત કસોટી (20 Marks) 3. હાજરી (5 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) 5. પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks) External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (35 Marks) પ્રત્યક્ષ કાર્યો (15 Marks)						

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT
SYLLABUS
BACHELOR OF RURAL STUDIES
Four Year Honours (NCF-NEP)

Program Name	B.R.S.				
Semester	SEM : 2				
NCrF Credit Level	4				
Course Type	Major				
Course Subtype	NIL				
Subject Type	Discipline Specific				
Course Code	Minor-102 / ME – 102				
Course Level	100				
Course Title	ગાંધી વિચારના સિદ્ધાંતો (Principal of Gandhian Thought)				
Credit	Theory:	4	Practical:	-	Total: 4
Effective Form	Academic Year : 2025-26				
Pre – requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	વિદ્યાર્થીઓ વૈશ્વિક પ્રશ્નો, તેના ઉકેલો તેમજ ગ્રામીણ વિકાસ માટેના રચનાત્મક કાર્યક્રમોથી વાકેફ થાય તે વર્તમાન સમયની જરૂરીયાત છે.				
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના રચનાત્મક કાર્યક્રમો, પાયાની કેળવણી, ધાર્મિક, સામાજિક, આર્થિક અને રાજકીય વિચારોથી પરિચિત થાય.				
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના રચનાત્મક કાર્યક્રમોથી પરિચિત થાય. વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના નઈ તાલીમ અને પાયાની કેળવણી વિષયક વિચારોથી પરિચિત થાય. વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના ધર્મવિષયક વિચારોથી પરિચિત થાય. વિદ્યાર્થીઓ આજના ભારતના સંદર્ભમાં ગાંધીજીના સામાજિક, આર્થિક અને રાજકીય વિચારોથી પરિચિત થાય. વિદ્યાર્થીઓ ગાંધીજીના વાલીપણા (ટ્રસ્ટીશિપ) સિદ્ધાંતથી વાકેફ થાય.				
Course Outcomes	CO-1-વિદ્યાર્થી સ્વરાજ્ય માટેના રચનાત્મક કાર્યક્રમો જેમ કે કોમી એકતા, અસ્પૃશ્યતા નિવારણ, દારૂબંધી અને ખાદી વિશેના મૂળભૂત ખ્યાલો, હેતુઓ અને મહત્વને સમજાવી શકે.				

	CO-2-વિદ્યાર્થી ગાંધીજીના ગ્રામ વિકાસ સંબંધિત વિચારો (ગ્રામોદ્યોગ, ગ્રામ સફાઈ, આર્થિક સમાનતા) તથા શિક્ષણ સંદર્ભે રચનાત્મક કાર્યક્રમો (નઈ તાલીમ, પ્રૌઢ શિક્ષણ, આરોગ્ય શિક્ષણ, પ્રાંતિક ભાષા અને રાષ્ટ્રભાષા)ને સમજાવી શકે. CO-3-વિદ્યાર્થી સમાજના વિવિધ વર્ગો માટેના રચનાત્મક કાર્યક્રમો (સ્ત્રીઓ, ખેડૂતો, મજૂરો, આદિવાસીઓ, રોગીઓ અને વિદ્યાર્થીઓ)નું સામાજિક અને વિકાસાત્મક વિશ્લેષણ કરી શકે. CO-4-વિદ્યાર્થી રચનાત્મક કાર્યક્રમ પ્રત્યેના ગાંધીવાદી અભિગમો (અહિંસક, સર્વોદય અને ક્રાંતિકારી) તથા વાલીપણા (ટ્રસ્ટીશીપ)ના સિદ્ધાંતનું મૂલ્યાંકન કરી આજના ભારતના સામાજિક, આર્થિક અને રાજકીય સંદર્ભમાં તેની પ્રસ્તુતતા સમજાવી શકે. CO-5-વિદ્યાર્થી વિનોબાભાવે, ઠક્કરબાપા, જગુતરામ દવે અને બબલભાઈ મહેતા જેવા રચનાત્મક કાર્યકર્તાઓના કાર્યનો અભ્યાસ કરી, ગાંધીજીના વિચારોને આધારે આધુનિક સમાજ માટે રચનાત્મક પ્રવૃત્તિઓ/મોડેલ સૂચવી શકે અથવા અહેવાલ તૈયાર કરી શકે.
Course Content	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક): 1. રચનાત્મક કાર્યક્રમો : 1.1 સ્વરાજ્ય માટેના રચનાત્મક કાર્યક્રમો. 1.કોમી એકતા 2.અસ્પૃશ્યતા નિવારણ 3.દાડબંધી 4.ખાદી 1.2. ગામડાંઓના વિકાસ સંદર્ભમાં ગાંધીજીના ગ્રામ વિકાસ અંગેના વિચારો. 1.ગ્રામોદ્યોગ 2.ગ્રામ સફાઈ 3.આર્થિક સમાનતા 1.3 શિક્ષણના સંદર્ભમાં રચનાત્મક કાર્યક્રમ 1. નઈ તાલીમ 2. પ્રૌઢ શિક્ષણ 3. આરોગ્ય શિક્ષણ 4.પ્રાંતિક ભાષા 5. રાષ્ટ્રભાષા 1.4 સમાજના વિભિન્ન વર્ગોના વિકાસ માટેના રચનાત્મક કાર્યક્રમો. 1. સ્ત્રી ઉત્પત્તિ 2. ખેડૂતો 3. મજૂર 4. આદિવાસીઓ 5. રક્તપિત્તના રોગીઓ 6. વિદ્યાર્થીઓ 2. રચનાત્મક કાર્યક્રમ પ્રત્યેનો ગાંધીવાદી અભિગમ. 1.અહિંસક અભિગમ 2. સર્વોદય અભિગમ 3.ક્રાંતિકારી અભિગમ 3. ગાંધીજીના વિભિન્ન વિષયો સંદર્ભે વિચારો 1. નઈ તાલીમ અને પાયાની કેળવણી 2. ગાંધીજીના ધર્મ વિષયક વિચારો 3. આજના ભારતના સંદર્ભમાં ગાંધીજીના વિચારોની પ્રસ્તુતતા 3.1. સામાજિક સ્થિતિ અને વ્યવસ્થા 3.2. આર્થિક સ્થિતિ અને વ્યવસ્થા 3.3 રાજકીય સ્થિતિ અને વ્યવસ્થા 4. ગાંધીજીનો વાલીપણા (ટ્રસ્ટીશીપ) નો સિદ્ધાંત. 5. રચનાત્મક કાર્યકર્તાઓ. 1. વિનોબાભાવે 2. ઠક્કરબાપા 3. જગુતરામ દવે 4. બબલભાઈ મહેતા

Mapping between Cos and PSOs	CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating
	CO-1	✓	✓	-	-	-	-
	CO-2	✓	✓	✓	-	-	-
	CO-3	-	-	-	✓	-	-
	CO-4	-	-	-	-	✓	-
	CO-5	-	-	✓	-	-	✓
Reference Books	1. રચનાત્મક કાર્યક્રમ - મો.ક.ગાંધી - નવજીવન પ્રકાશન મંદિર, અમદાવાદ 2. ગાંધીજીનું ધર્મદર્શન - પ્રો.મ.જો.પટેલ - યુનિ. ગ્રંથ નિ.બોર્ડ, અમદાવાદ-6 3. સત્યના પ્રયોગો - મો.ક.ગાંધી - નવજીવન પ્રકાશન મંદિર, અમદાવાદ 4. મારા સ્વપ્નનું ભારત - ગાંધીજી - નવજીવન પ્રકાશન મંદિર, અમદાવાદ						
Teaching Methodology	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, અવલોકન, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.						
Evaluation Method	Internal Assessment : 50 Marks 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (10 Marks) 2. લેખિત કસોટી (25 Marks) 3. હાજરી (05 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (10 Marks) External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (50 Marks)						

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT
Syllabus effective from Academic Year-2025-26
BACHELOR OF RURAL STUDIES
Four Year Honors (NCF-NEP)

Program Name	B.R.S.					
Semester	SEM : 2					
NCrF Credit Level	4					
Course Type	MDC					
Course Subtype	NIL					
Subject Type	Discipline Specific					
Course Code	MDC - 102/A					
Course Level	100					
Course Title	ગ્રામીણ સામાજિક માળખું (Rural Social Structure)					
Credit	Theory:	4	Practical:	-	Total:	4
Effective Form	Academic Year : 2025-26					
Pre – requisite પૂર્વજરૂરિયાત	વિદ્યાર્થીઓ સામાજિક માળખાથી તેમજ સામુદાયિક જીવનના પાસાથી વાકેફ થાય તે જરૂરી છે.					
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	ગ્રામ અભ્યાસના વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામીણ સામાજિક માળખું અને ગ્રામીણ સમુદાયના વિભિન્ન કાર્યો અને પ્રશ્નોથી વાકેફ થાય.					
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. ગ્રામ અભ્યાસના વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામીણ સામાજિક માળખાનો ખ્યાલ મેળવે, તેના જુદાજુદા ઘટકોથી પરિચિત થાય તેમજ તેની સમજણ કેળવે. 2. ગુજરાતના આદિવાસી સમાજ વિશેનો ખ્યાલ પ્રાપ્ત કરે. 3. કુટુંબ વ્યવસ્થા વિશેનો ખ્યાલ મેળવે. તેમજ સિવિલ સોસાયટી અને એન.જી.ઓ. થી વાકેફ થાય.					
Course Outcomes	CO-1:વિદ્યાર્થી સામાજિક માળખાનો ખ્યાલ સમજાવી શકે અને સમાજના વિવિધ ઘટકો વચ્ચેના સંબંધોને ઓળખી શકે. CO-2:વિદ્યાર્થી ગ્રામ સમુદાયની વ્યાખ્યા, લક્ષણો અને ગ્રામ-નગર તફાવતો સમજાવી શકે. CO-3:વિદ્યાર્થી જ્ઞાતિ પ્રથાની વ્યાખ્યા, પ્રકાર, કાર્યો તથા તેમાં થતા પરિવર્તનોનું વિશ્લેષણ કરી શકે. CO-4:વિદ્યાર્થી ગુજરાતના સંદર્ભમાં આદિવાસી સમાજનો અર્થ, લાક્ષણિકતાઓ અને મુખ્ય આદિવાસી જાતિઓનો પરિચય આપી શકે. CO-5:વિદ્યાર્થી કુટુંબ વ્યવસ્થાના પ્રકારો, કાર્યો, આંતર સંબંધો અને પરિવર્તનો સમજાવી શકે તથા સિવિલ સોસાયટી, એન.જી.ઓ અને ગ્રામીણ સામાજિક ચળવળોની ભૂમિકા સમજાવી શકે.					

Course Content	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક) : એકમ-1 સામાજિક માળખાનો ખ્યાલ. એકમ-2 ગ્રામ સમુદાય વ્યાખ્યા, લક્ષણો, ગ્રામ નગર તફાવતો. એકમ-3. જ્ઞાતિ પ્રથા : વ્યાખ્યા, પ્રકાર, કાર્યો, પરિવર્તન. એકમ-4. ગુજરાતના સંદર્ભમાં આદિવાસી સમાજ - આદિવાસીનો અર્થ, લાક્ષણિકતા - ગુજરાતની મુખ્ય આદિવાસી જાતિનો પરિચય. એકમ-5. કુંડુંબ વ્યવસ્થા : વ્યાખ્યા, પ્રકાર, કાર્યો, કુંડુંબવાદ, કુંડુંબમાં આંતર સંબંધો, પરિવર્તન. એકમ-6 સિવિલ સોસાયટી, એન.જી.ઓ અને ગ્રામીણ સામાજિક ચળવળો.																																																
Mapping between Cos and PSOs	<table border="1"> <thead> <tr> <th>CO \ PSO</th> <th>PSO-1 Remembering</th> <th>PSO-2 Understanding</th> <th>PSO-3 Applying</th> <th>PSO-4 Analyzing</th> <th>PSO-5 Evaluating</th> <th>PSO-6 Creating</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>CO-1</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-2</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-3</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-4</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-5</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> </tr> </tbody> </table>							CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating	CO-1	✓	✓	-	-	-	-	CO-2	✓	✓	-	-	-	-	CO-3	✓	✓	-	✓	-	-	CO-4	✓	✓	-	✓	-	-	CO-5	✓	✓	✓	✓	✓	✓
CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating																																											
CO-1	✓	✓	-	-	-	-																																											
CO-2	✓	✓	-	-	-	-																																											
CO-3	✓	✓	-	✓	-	-																																											
CO-4	✓	✓	-	✓	-	-																																											
CO-5	✓	✓	✓	✓	✓	✓																																											
Reference Books	ભારતમાં ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર - પ્રો.જે.સી. પટેલ, પાશ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ ગુજરાતના આદિવાસી ગ્રામીણ ભારત, અક્ષય દેસાઈ ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર - પ્રો.જે.સી. પટેલ, પાશ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ બદલાતું ગામ - પટેલ અંબાલાલ એસ.-સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ, સુરત																																																
Teaching Methodology	વ્યાખ્યાન, જૂથ ચર્ચા, અવલોકન, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.																																																
Evaluation Method	Internal Assessment : 50 Marks વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (10 Marks) લેખિત કસોટી (25 Marks) હાજરી (05 Marks) સ્વાધ્યાય (10 Marks) External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (50 Marks)																																																

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT
Syllabus effective from Academic Year-2025-26
BACHELOR OF RURAL STUDIES
Four Year Honours (NCF-NEP)

Program Name	BACHELOR OF RURAL STUDIES				
Semester	B.R.S. Semester-06				
NCF Credit Level	4				
Course Type	MDC				
Course Subtype	NIL				
Subject Type	Discipline Specific				
Course Code	MDC 102/B				
Course Level	100				
Course Title	ગ્રામ ધિરાણ અને સહકાર (Rural Finance and Co -Operation)				
Credit	Theory:	4	Practical:	-	Total: 4
Effective Form	Academic Year : 2025-26				
Pre – requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	ગ્રામીણ અભ્યાસક્રમના વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામીણ લોકોની આર્થિક મુશ્કેલીઓ તેમજ ધિરાણ અને સહકારની પ્રવૃત્તિઓથી વાકેફ થાય.				
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ ધિરાણ અને સહકારની વિભિન્ન પ્રવૃત્તિઓથી વાકેફ થાય તે જરૂરી છે.				
Course Objective (વિષયના હેતુઓ)	1. પ્રસ્તુત અભ્યાસક્રમ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ ગ્રામ અર્થતંત્રના વિકાસ અને વૃદ્ધિ માટે ધિરાણનું મહત્વ સમજી પ્રવર્તમાન સંસ્થાકિય અને બિન સંસ્થાકિય ધિરાણ સ્ત્રોતો અંગેની જાણકારી મેળવે. 2. ભારતીય નાણાંકીય વ્યવસ્થા, બેંકો, બચત, નાણાંકિય નીતિ વિશે સમજ કેળવે અને વ્યવહારિક રીતે તેનો ઉપયોગ કરતા થાય.				
Course Outcomes	CO-1:વિદ્યાર્થી ભારતીય વૈત્ત વ્યવસ્થાનો ખ્યાલ સમજી શકે તેમજ આર્થિક વિકાસ અને વૃદ્ધિ માટે બચત અને ધિરાણના મહત્વ, નામુ (Money Supply) અને તેના કાર્યો તથા ભારતીય અર્થતંત્રમાં સંગઠિત અને અસંગઠિત વૈત્તિય સંસ્થાઓના યોગદાનને સમજાવી શકે. CO-2:વિદ્યાર્થી મધ્યસ્થ રીઝર્વ બેંક (RBI)ની ભૂમિકા, રચના અને મુખ્ય કાર્યો સમજાવી શકે તથા ભારતીય બેંકિંગ વ્યવસ્થામાં તેના નિયામક કાર્યનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરી શકે. CO-3:વિદ્યાર્થી ભારતની નાણાંકીય નીતિના અર્થ, ઉદ્દેશ્યો, સાધનો, વિશેષતાઓ અને મર્યાદાઓ સમજાવી શકે તથા અર્થતંત્ર પર તેની અસરનું વિશ્લેષણ કરી શકે. CO-4:વિદ્યાર્થી કુગાવો, મંદી અને શાખ સર્જન (Credit Creation) જેવા આર્થિક સંકલ્પનાઓને સમજાવી શકે તથા તેને અસર કરતા રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય પરિબલોનું વિશ્લેષણ કરી શકે. CO-5:વિદ્યાર્થી વ્યાપારી બેંકોના વિકાસ, રાષ્ટ્રીયકરણના હેતુઓ અને તેની અસરો સમજાવી શકે તેમજ સહકારી બેંકો, કૃષિલક્ષી ધિરાણ, પ્રાદેશિક ગ્રામીણ બેંકો અને નાબાર્ડની સ્થાપના, હેતુઓ, કામગીરી તથા સહકારી બેંકોના ત્રિસ્તરીય માળખાનું સમજૂતીપૂર્વક વર્ણન કરી શકે.				

Course Content	અભ્યાસક્રમ (સૈદ્ધાંતિક) : ભારતીય વલત વ્યવસ્થા, આર્થિક વલકાસ અને વૃદ્ધિ માટે બચત અને ધલરાણનું મહત્વ, નામુ અને તેના કાર્યો, ભારતીય અર્થતંત્રમાં વલત્તિય સંસ્થાઓનું યોગદાન (સંગઠલત અને અસંગઠલત સ્ત્રોત) મધ્યસ્થ રીઝર્વ બેંક અને તેના કાર્યો. ભારતની નાણાંકીય નીતિ, તેની વિશેષતાઓ અને મર્યાદાઓ. કુગાવો, મંદી, શાખ સર્જન અને તેને અસર કરતાં રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય પરિબલો. વ્યાપારી બેંકો, તેનો વલકાસ, રાષ્ટ્રીયકરણના હેતુઓ અને તેની અસરો. સહકારી બેંકો અને કૃષિલક્ષી ધલરાણ, પ્રાદેશિક ગ્રામીણ બેંકો, નાબાડની સ્થાપના, હેતુઓ અને તેની કામગીરી. નાબાડ, સહકારી બેંકોનું ત્રિસ્તરીય માળખું.																																										
Mapping between Cos and PSOs	<table border="1"> <thead> <tr> <th>CO \ PSO</th> <th>PSO-1 Remember</th> <th>PSO-2 Understand</th> <th>PSO-3 Apply</th> <th>PSO-4 Analyze</th> <th>PSO-5 Evaluate</th> <th>PSO-6 Create</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>CO-1</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-2</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-3</td> <td>-</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-4</td> <td>-</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-5</td> <td>-</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> </tr> </tbody> </table>	CO \ PSO	PSO-1 Remember	PSO-2 Understand	PSO-3 Apply	PSO-4 Analyze	PSO-5 Evaluate	PSO-6 Create	CO-1	✓	✓	-	-	-	-	CO-2	✓	✓	-	-	-	-	CO-3	-	✓	-	✓	-	-	CO-4	-	✓	-	✓	-	-	CO-5	-	✓	✓	✓	✓	✓
CO \ PSO	PSO-1 Remember	PSO-2 Understand	PSO-3 Apply	PSO-4 Analyze	PSO-5 Evaluate	PSO-6 Create																																					
CO-1	✓	✓	-	-	-	-																																					
CO-2	✓	✓	-	-	-	-																																					
CO-3	-	✓	-	✓	-	-																																					
CO-4	-	✓	-	✓	-	-																																					
CO-5	-	✓	✓	✓	✓	✓																																					
Reference Books	ગ્રામીણ બેંક વ્યવસ્થા - શ્રીમતી પ્રેમલિા એ.જોષીપુરા, યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ, અમદાવાદ- 1989 સહકાર ભાગ 1 અને 2 - શ્રી સી.એસ રાહોડ, યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ, અમદાવાદ- 1996 ગુજરાત રાજ્ય સરકારી સંઘ - ગુજરાતની સરકારી પ્રવૃત્તિના 75 વર્ષ ગ્રામ વલકાસનું અર્થશાસ્ત્ર - શાસ્ત્રી અને શાહ, સોનેજી અને મહેતા પોપ્પ્યુલર પ્રકાશન, 1979 ભારતમાં આયોજન અને સહકારી પ્રવૃત્તિ - વનસિંહ ખેતસિંહ ગઢવી, યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ ભારતીય ગ્રામ અર્થતંત્ર વલકાસના પરિપ્રેક્ષ્ય સહકારી દર્શન - શ્રી જગદીશચંદ્ર એમ. ગુલાણી, પ્રમુખ પ્રકાશન, સહકાર ભારતી, અંકુર રોડ, અમદાવાદ. 1993, Rural Banking In India -I.C. -Dhiagra Sultanchand & sons- New Delhi -1987 The Indian Economy -I.C. -Dhiagra Sultanchand & sons- New Delhi -1987																																										
Teaching Methodology	વ્યાખ્યાન, પ્રાયોગિક કાર્યો, જૂથ-ચર્ચા, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.																																										
Evaluation Method	Internal Assessment : 50 Marks વલકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (10 Marks) લેખિત કસોટી (25 Marks) હાજરી (05 Marks) સ્વાધ્યાય (10 Marks) External Assessment : 50 Marks લેખિત કસોટી (50 Marks)																																										

वीर नर्मद दक्षिण गुजरात विश्वविद्यालय, सुरत

प्रथमवर्ष (B.A./B.Com/B.Sc/B.Rs)

हिंदी भाषा-कौशल

सेमेस्टर-2

(2023-2024, 2024-2025 एवम् 2025-2026 के शैक्षिक वर्षों के लिए)

प्रश्नपत्र-2 हिंदी भाषा सामर्थ्य और जीवन कौशल (Hindi Proficiency & Life Skills)

Ability Enhancement Courses-01 (Credits 02) (Total Marks-25)

पाठ्य पुस्तक 1पंचवटी-मैथिलीशरण गुप्त (प्रकाशन-साहित्य सदन, झांसी)

अध्ययनकेलिएनिर्धारितक्षेत्र-

इकाई-1मैथिलीशरण गुप्त-व्यक्तित्व एवं कृतित्व, खंडकाव्य -परिभाषा एवं लक्षण, पंचवटी की कथावस्तु।

इकाई-2 'पंचवटी' काव्य स्वरूप, 'पंचवटी' के पात्र, 'पंचवटी' में प्रकृति चित्रण, 'पंचवटी' में रस योजना। इकाई-3 'पंचवटी' में संवाद योजना, 'पंचवटी' शीर्षक की सार्थकता, 'पंचवटी' काव्य का उद्देश्य, 'पंचवटी' की भाषा-शैली।

इकाई-4 संक्षेपण का महत्व, पल्लवन का महत्व, पत्राचार के अंग और व्यक्तिगत पत्र।

अंक- विभाजन-

प्रश्न 1. पठित पुस्तक से सात (१० में से) बहुविकल्पी प्रश्न (7X1=07अंक)

प्रश्न 2 पठित पुस्तक सेसंक्षिप्त प्रश्नआठ मेंसे6(6X1 = 06 अंक)

प्रश्न 3इकाई 1 और 2 सेआलोचनात्मक प्रश्न 1 (6X1 = 06 अंक)

प्रश्न 4. इकाई 3 और 4 से टिप्पणी का प्रश्न (06X 1 = 06 अंक)

सहायक ग्रंथ:

1. प्रशासनिक एवं कार्यालयी हिन्दी -डॉ रामप्रकाश एवं डॉ दिनेशकुमार गुप्त

2. संक्षेपीकरण-गणेशप्रसाद गुप्त

3. हिन्दी राम काव्य में नए संदर्भ -डॉ प्रमिला अवस्थी

4. हिन्दी व्याकरण - डॉ उमेश चंद्र गुप्त

5. मैथिलीशरण गुप्त -आनंद प्रकाश दीक्षित

6. मैथिलीशरण गुप्त काव्य संदर्भ कोश-डॉ नगेन्द्र

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT
Syllabus effective from Academic Year-2025-26
BACHELOR OF RURAL STUDIES
Four Year Honors (NCF-NEP)

Program Name	B.R.S.					
Semester	SEM : 2					
NCrF Credit Level	2					
Course Type	Skill Enhancement Course					
Course Subtype	NIL					
Subject Type	Discipline Specific					
Course Code	SEC - 102					
Course Level	100					
Course Title	Computer Application					
Credit	Theory:	2	Practical:	-	Total:	2
Effective Form	Academic Year : 2025-26					
Pre – requisite પૂર્વ જરૂરિયાત	1. વિદ્યાર્થીને મૂળભૂત અંગ્રેજી વાંચન અને શબ્દો સમજવાની ક્ષમતા હોવી જોઈએ. 2. કમ્પ્યુટર ચાલુ-બંધ અને માઉસ-કીબોર્ડનો સામાન્ય ઉપયોગ આવડતો હોવો જોઈએ. 3. ફાઈલો સેવ અને ઓપન કરવાનો સિદ્ધાંત સમજવો જોઈએ. 4. સમય દરમિયાન પ્રક્રિયાને અનુસરવાની અને સૂચનાઓ વાંચવાની ક્ષમતા હોવી જોઈએ. 5. શીખવાની ઇચ્છા અને પ્રાયોગિક રીતે કાર્ય કરવાની તૈયારી હોવી જોઈએ.					
Purpose Of Course (વિષયની જરૂરિયાત)	1. વિદ્યાર્થીઓને કમ્પ્યુટરના પ્રાથમિક કાર્યક્રમો (Word, Excel, Power Point) નો પરિચય કરાવવો. 2. દસ્તાવેજ લખાણ, ગણતરી અને પ્રેઝન્ટેશન બનાવવા માટેની મૂળભૂત કુશળતા વિકસાવવી. 3. ઇન્ટરનેટ અને ઇ-મેઇલનો યોગ્ય અને સુરક્ષિત ઉપયોગ શીખવવો. 4. વિદ્યાર્થીઓને અભ્યાસ, રોજિંદું કામ અને ભવિષ્યમાં તેમની કારકિર્દીમાં કમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ કરવા માટે તૈયાર કરવા. 5. ટેકનોલોજી દ્વારા કાર્યક્ષમતા અને સચોટતા વધારવા માટે પ્રોત્સાહન આપવું.					
Course Objective (અભ્યાસક્રમના હેતુઓ)	1. MS Word માં દસ્તાવેજ બનાવવા, સંપાદિત કરવા અને ફોર્મેટિંગ કરવાની ક્ષમતાનો વિકાસ કરાવવા. 2. MS Excel માં ટેબ્યુલર ડેટા, ફોર્મ્યુલા અને ચાર્ટ્સ સાથે કાર્ય કરવાની કળા શીખવવી. 3. MS Power Point માં પ્રેઝન્ટેશન તૈયાર કરવા અને રજૂ કરવાની કુશળતા શીખવવી. 4. ઇન્ટરનેટ બ્રાઉઝર અને સર્ચ એન્જિનોનો માહિતી મેળવવા માટે યોગ્ય ઉપયોગ કરાવવો. 5. ઇ-મેઇલ એકાઉન્ટ બનાવવાની અને સંવાદ કરવાની પ્રક્રિયા સમજાવવી.					

Course Outcomes	Course Outcomes (COs) CO-1:विद्यार्थी Microsoft Word, Excel अने PowerPoint नी सुविधाओ, स्कीनना लागो तथा शोर्टकट कीज विशे मूलभूत माहिती समजावी शके. CO-2:विद्यार्थी Microsoft Word, Excel अने PowerPoint शरु करी तेनी मूलभूत कामगीरी करी शके. CO-3:विद्यार्थी प्रयोगात्मक रीते MS Word मां दस्तावेज तैयार करी शके, MS Excel मां माहिती दाखल करी गणतरी करी शके तथा PowerPoint स्लाइड तैयार करी शके. CO-4:विद्यार्थी इन्टरनेटना लक्षणो समजावी शके तेमज विविध ब्राउजर अने सर्च एन्जिनो उपयोग करीने माहिती शोधी शके. CO-5:विद्यार्थी ई-मेलना लालो अने मर्यादाओ समजावी शके तथा ई-मेल अकाउन्ट बनावी तेनो उपयोग करी शके.																																																
Course Content	Theory: 1. Microsoft word: 1.Facilities of MS Word. 2. How to Start Microsoft Word. 3. Information of Microsoft word screen. (Title bar, Menu bar, Standard toolbar, formatting toolbar, Ruler bar, status bar). 4. Microsoft word Shortcuts. (Format name, Short key) 2 .Microsoft excel: 1. Facilities of M-S excel. 2. How to Start Microsoft excel. 3. Information of Microsoft excel screen. 4. Microsoft Excel Shortcuts. (Title bar, Menu bar, Standard toolbar, formatting toolbar, Formula bar, status bar, (Shortcut key) 3 .Microsoft Power Point 1. How to Start Microsoft PowerPoint. 2. To Prepare Power Point Slide. 3. Shortcut Keys 4. Internet: 1. Features of Internet. 2. Browser (Opera, Mozilla Firefox, Google chrome) 3.Search engine (Google. Yahoo Rediff.) 5. E-mail: (Advantages of:-e-mail, Limitations of E-maill, How to create E-mail Account) Practical: 1. Practically learn use of word 2. Practically learn use of excel 3. Practically learn to make power point slide 4. Internet surfing 5. How to make E-mail id																																																
Mapping between Cos and PSOs	<table border="1"> <thead> <tr> <th>CO \ PSO</th> <th>PSO-1 Remembering</th> <th>PSO-2 Understanding</th> <th>PSO-3 Applying</th> <th>PSO-4 Analyzing</th> <th>PSO-5 Evaluating</th> <th>PSO-6 Creating</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>CO-1</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-2</td> <td>-</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-3</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>✓</td> </tr> <tr> <td>CO-4</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>CO-5</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>-</td> <td>✓</td> <td>✓</td> </tr> </tbody> </table>							CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating	CO-1	✓	✓	-	-	-	-	CO-2	-	✓	✓	-	-	-	CO-3	-	-	✓	✓	-	✓	CO-4	✓	✓	✓	-	-	-	CO-5	✓	✓	✓	-	✓	✓
CO \ PSO	PSO-1 Remembering	PSO-2 Understanding	PSO-3 Applying	PSO-4 Analyzing	PSO-5 Evaluating	PSO-6 Creating																																											
CO-1	✓	✓	-	-	-	-																																											
CO-2	-	✓	✓	-	-	-																																											
CO-3	-	-	✓	✓	-	✓																																											
CO-4	✓	✓	✓	-	-	-																																											
CO-5	✓	✓	✓	-	✓	✓																																											

Reference Books	References:- 1. Basic Computer Application -H. B. Bhadka, Dr. N. N. Jani, Dr. G. R. Kulkarni 2. Computer Parichay-Computer Jagat 3. Computer Fundamentals 4. CCC+ -Computer world
Teaching Methodology	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, અવલોકન, પ્રત્યક્ષ કાર્યો, સ્વઅભ્યાસ, સેમિનાર અને સ્વાધ્યાય.
Evaluation Method	Internal Assessment : 25 Marks 1. વિકલ્પ પસંદ કરી લખો. (MCQ) (05 Marks) 2. લેખિત કસોટી (10 Marks) 3. હાજરી (05 Marks) 4. સ્વાધ્યાય (05 Marks) External Assessment : 25 Marks લેખિત કસોટી (25 Marks)

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT						
SYLLABUS						
BRS (SD) FOUR YEAR HONORS (NCF-NEP)						
Program Name	BRS (SD)					
Semester	II					
NCrF Credit Level	4.5					
Course Type	Major					
Course Subtype	Nil					
Subject Type	Discipline Specific					
Course Code	MJ 103					
Course Level	100					
Course Title	NEED OF SUSTAINABILITY					
Credit	Theory:	4	Practical:	00	Total:	04
Effective Form	Academic Year: 2025-26					
Course Objectives	This course aims to develop understanding of contemporary environmental challenges including pollution, resource depletion, and biodiversity loss while exploring the interconnections between human activities and natural systems. Students will examine sustainable development as a framework for balancing economic growth with environmental protection, analyzing traditional and modern approaches to agriculture, energy, and resource management. The course emphasizes the transition from linear to circular economic models, exploring green technologies, renewable energy systems, and sustainable consumption patterns. Upon completion, learners will be equipped to critically evaluate global environmental issues and contribute to sustainable solutions that integrate ecological wisdom with contemporary development needs.					
Course Outcomes	CO1 - Students will understand major environmental problems including air pollution, water pollution, soil degradation, waste problems, and loss of forest and wildlife, and analyze human dependence on natural resources while exploring indigenous knowledge about weather, seasons, farming practices, and environmental traditions connected to festivals. CO2 - Students will explore sustainable development as a path to survival, examine the importance of agriculture in human lives, compare problems with modern farming against traditional farming and food systems, and evaluate sustainable food choices for long-term agricultural sustainability.					

	CO3 - Students will evaluate the economics of sustainability by analyzing consumption and production patterns' impact on environment, compare green economy and circular economy models, assess energy consumption patterns and conservation strategies, and examine renewable energy sources, technologies, and sustainable transportation systems. CO4 - Students will assess sustainable development in relation to global environmental issues, analyze international frameworks and agreements, and develop comprehensive understanding of how local environmental challenges connect to worldwide sustainability concerns and solutions.																																													
Course Content	Unit – I - Environmental problems that we face today – air pollution, water pollution, soil degradation and waste problems loss of forest and wildlife. - Human dependence on natural resources, indigenous knowledge about weather, seasons and farming, festival and traditions connected to environment Unit – II - Sustainable development: A path to survival. - Agriculture and sustainable development – importance of agriculture in our lives, problems with modern farming, traditional farming and food systems, sustainable food choice Unit – III - Economics of Sustainability: consumption and production patterns impact on environment, Green economy and circular economy models - energy consumption pattern and its conservation, Renewable energy sources and technologies, Sustainable transportation systems Unit – IV Sustainable development and environment: some global issues.																																													
Mapping between Cos and PSOs	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th style="width: 10%;"></th> <th style="width: 10%;">PSO1</th> <th style="width: 10%;">PSO2</th> <th style="width: 10%;">PSO3</th> <th style="width: 10%;">PSO4</th> <th style="width: 10%;">PSO5</th> <th style="width: 10%;">PSO6</th> <th style="width: 10%;">PSO7</th> <th style="width: 10%;">PSO8</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>CO1</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td></td> <td>✓</td> <td>✓</td> </tr> <tr> <td>CO2</td> <td>✓</td> <td></td> <td>✓</td> <td></td> <td>✓</td> <td></td> <td>✓</td> <td></td> </tr> <tr> <td>CO3</td> <td>✓</td> <td></td> <td>✓</td> <td></td> <td>✓</td> <td></td> <td>✓</td> <td></td> </tr> <tr> <td>CO4</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> <td>✓</td> </tr> </tbody> </table>		PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5	PSO6	PSO7	PSO8	CO1	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	CO2	✓		✓		✓		✓		CO3	✓		✓		✓		✓		CO4	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5	PSO6	PSO7	PSO8																																						
CO1	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓																																						
CO2	✓		✓		✓		✓																																							
CO3	✓		✓		✓		✓																																							
CO4	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓																																						
Reference Books	1. Riyazuddin and R P Singh (2010) Challenges to sustainable development in India, Deep and Deep Publishers, New Delhi. 2. Kumar Das, Sustainable Development, Reference Press, New Delhi																																													

	3. Rajagopalan R. (2020) Environmental Studies: From Crisis to Cure, Oxford University Press, New Delhi. 4. Joseph Benny (2018) Environmental Studies, Tata McGraw Hill Education, New Delhi. 5. Rajagopalan R. (2019) Environmental Studies, Oxford University Press, New Delhi. 6. Husain Majid (2021) Environment and Ecology, McGraw Hill Education, New Delhi. 7. Botkin Daniel B. and Keller Edward A. (2017) Environmental Science: Earth as a Living Planet, John Wiley & Sons, New York. 8. Rashid Salim (2019) Green Economy and Sustainable Development, Academic Press, London. 9. Boyle Godfrey (2012) Renewable Energy: Power for a Sustainable Future, Oxford University Press, Oxford. 10. Murray Alan and Skene Keith (2017) Circular Economy: An Introduction, Springer Publications, Berlin. 11. Brundtland Commission (1987) Our Common Future, Oxford University Press, Oxford. 12. Cunningham William P. and Cunningham Mary Ann (2018) Environmental Science, McGraw Hill Education, New York. 13. Bharucha Erach (2013) Environmental Studies, Universities Press, Hyderabad. 14. Kaushik Anubha and Kaushik C.P. (2016) Environmental Studies, New Age International Publishers, New Delhi.
Teaching Methodology	Lectures, group discussions, observations, practical assignments, self-study, seminars and self-study.
Evaluation Method	Internal Assessment: 50 Marks 1. Write a Choice (MCQ) (10 Marks) 2. Written Test (25 Marks) 3. Attendance (5 Marks) 4. Assignment (10 Marks) External Assessment: 50 Marks

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT

BRS (SD) 4 YEAR HONORS SYLLABUS

Program Name	BRS (SD) 4 YEAR HONORS				
Semester	II				
NCrF Credit Level	4.5				
Course Type	Major				
Course Subtype	Nil				
Subject Type	Discipline Specific				
Course Code	MJ:104				
Course Level	100				
Course Title	AGRICULTURAL TECHNOLOGIES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT				
Credit	Theory:	4	Practical:	00	Total: 04
Effective Form	Academic Year: 2025-26				
Course Objectives	<i>Sustainable agriculture offers a much-needed alternative to conventional input-intensive agriculture, the long-term impacts of which include degrading topsoil, declining groundwater levels and reduced biodiversity. It is vital to ensure India's nutrition security in a climate-constrained world. On successful completion of this course, the students will be able to develop critical understanding on various aspects of sustainable agriculture practices in ancient and modern era of the "BHARAT" and its practical implementation to mitigate the effects of climate change on agriculture.</i>				
Course Outcomes	<i>CO1. Sustainable agriculture offers a much-needed alternative to conventional input-intensive agriculture, the long-term impacts of which include degrading topsoil, declining groundwater levels and reduced biodiversity. CO2. It is vital to ensure India's nutrition security in a climate-constrained world. On successful completion of this course, the students will be able to develop critical understanding on various aspects of sustainable agriculture practices in ancient and modern era of the "BHARAT" CO3.its practical implementation to mitigate the effects of climate change on agriculture.</i>				

Course Content	Unit-I: Sustainable Agriculture through the Eye of Bhartiya Gyan - Agriculture as Dharma - Panchmahabhuta based Agriculture - Cow-Centric Economy - Ahinsa and Satvik Farming - Vedas, Shashtra and Granth Knowledges contribution - Traditional Eco-technologies - Biodiversity and Seed Sovereignty - Spiritual Ecological Integration - Definition, meaning, concept and goals of sustainable agriculture in India - Measurement of sustainability in agriculture, Unit-II: Sustainable agricultural systems - Agroforestry - Precision Farming - Integrated Pest management - System of Rice Intensification (SRI Technology) - Organic Farming - Conservation (Partial) Agriculture - Natural Farming - Integrated Farming Systems - Biodynamic Agriculture - Permaculture Unit-III: Sustainable agricultural practices - Crop Rotation and Intercropping - Rain Water Harvesting – Artificial Recharge of Ground Water - Mulching - Vermicomposting - Contour Farming - Cover Crops - Intercropping - Floating Farming Unit-IV: Key Government Policies and Initiatives - Pradhan Mantri Krishi Sinchayee Yojana (PMKSY), - Paramparagat Krishi Vikas Yojana (PKVY), - Rashtriya Krishi Vikas Yojana (RKVY), - Soil Health Card Scheme, - National Mission for Sustainable Agriculture (NMSA), - Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana (PMFBY), - E-NAM (Electronic National Agriculture Market), - Kisan Credit Card (KCC) Scheme, - Krishi Vigyan Kendras (KVKs), - Agriculture Export Policy, - Sustainable Farming Practices and Organic Certification Incentives, - Pradhan Mantri Kisan Samman Nidhi (PM-KISAN), - Promotion of Agro-Processing Industries, - National Mission on Oilseeds and Oil Palm (NMOOP), - Animal Husbandry Infrastructure Development Fund (AHIDF), - Use of Information Communication Technologies in Sustainable Agriculture.

Mapping between Cos and PSOs		PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5	PSO6	PSO7
	CO1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	CO2	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	CO3	✓	✓	✓		✓	✓	
	CO4	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Reference Books	1. Arun K. Sharma. 2002. A Hand book of organic farming. Agrobios, India. 2. Palaniappan, S.P and Annadurai, K.1999. Organic farming-Theory and Practice. Scientific publishers, Jodhpur,India. 3. Mukund Joshi and Prabhakarasetty, T.K. 2006. Sustainability through organic farming. Kalyani publishers, New Delhi. 4. Balasubramanian, R., Balakishnan, K and Siva Subramanian, K. 2013. Principles and practices of organic farming. Satish Serial Publishing House. 5. Tarafdar, J.C., Tripathi, K.P and Mahesh Kumar, 2009. Organic agriculture. Scientific Publishers, India. 6. Tiwari, V.N., Gupta, D.K., Maloo, S.R and Somani, L.L. 2010. Natural, organic, biological, ecological and biodynamic farming. Agrotech Publishing Academy, Udaipur. 7. Dushyent Gehlot. 2005. Organic farming- standards, accreditation, certification and inspection. Agrobios, India. 8. https://www.britannica.com/technology/sustainable-agriculture 9. https://eos.com/blog/sustainable-agriculture/ 10. https://www.sriramsias.com/upsc-daily-current-affairs/sustainable-agriculture-and-government/#:~:text=Key%20Government%20Policies%20and%20Initiatives.leading%20to%20higher%20crop%20productivity. 11. Dr. Yad Vir Singh, 2022. Organic Farming Practices and Sustainable Agriculture (Volume-7), AkiNik Publications, India							
Teaching Methodology	Lectures, group discussions, observations, practical assignments, self-study, seminars and self-study.							
Evaluation Method	Internal Assessment: 50 Marks 1. Write a Choice (MCQ) (10 Marks) 2. Written Test (25 Marks) 3. Attendance (5 Marks) 4. Assignment (10 Marks) External Assessment: 50 Marks							

Subject code [2409001102030001]

VEER NARMAD SOUTH GUJARAT UNIVERSITY, SURAT						
syllabus						
BRS (SD) four YEAR HONORS (NCF-NEP)						
Program Name	BRS (SD)					
Semester	II					
NCrF Credit Level	4.5					
Course Type	Major					
Course Subtype	Nil					
Subject Type	Discipline Specific					
Course Code	ME102					
Course Level	100					
Course Title	Sociology of Development					
Credit	Theory:	4	Practical:	00	Total:	04
Effective Form	Academic Year: 2025-26					
Course Objectives	This paper will help to the students understand and inculcate with explain of development and Progress. Economic and Social Dimensions. Change, Modernisation and Development, Social. Human and Gender Development and Sustainable Development in the context of globalization.					

Subject code [2409001102030001]

Course Outcomes	CO 1: Students will be able to define and differentiate the main sociological concepts of development, progress, social change, and modernization. CO 2: Students will be able to identify and explain the characteristics and various dimensions of development and assess the situations and obstacles influencing its perception in different global contexts. CO3: Students will be able to assess the concept of human development and its indicators, furthermore, they will analyze the relationship between gender development and the development process, including various policy approaches and the impact of development on women. CO 4: Students will be able to articulate the core concept of sustainable development as defined in "Our Common Future" (1987), distinguish it from traditional development, and critically evaluate the concept, including its critiques and the role of globalization in shaping its future.
Course Content	Unit: 1 Development and Progress Introduction Concept and Understanding of Development and Progress Characteristics of Development and Social Progress Conditions Helpful to Social Progress Perspectives on Development Dimensions of Development Development and its Impact Unit – 2 Change, Modernisation and Development Social Change: Concept, Characteristics, Causes and Types Modernisation: Concept and Characteristics Development: Conditions and Barriers

Subject code [2409001102030001]

	Observations About Recent Development Experience Unit: 3 Human and Gender Development Introduction Concept of Human and Gender Development Human Development in the United Nation’s Agenda Indicators of human development Barriers to human development Policy approaches to women and development Role of Women in Development Impact of Development on Human and Women Unit – 4 Sustainable Development Concept of Sustainable Development as Defined in Our Common Future (1987) Criticisms of the Concept of Sustainable Development Difference Between Development and Sustainable Development Globalization and Future of Sustainable Development.							
Mapping between Cos and PSOs		PSO1	PSO2	PSO3	PSO4	PSO5	PSO6	PSO7
	CO1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	CO2	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	CO3	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Subject code [2409001102030001]

	CO4	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Reference Books	Agarwal, Anil 1992. "What is Sustainable Development," Down to Earth, June 15th: 50-51 Desai, A.R. (ed.) 1971. Essays on Modernisation of Underdeveloped Societies. Vol 1. Thacker and Co. Ltd.: Mumbai Dube, S.C. 1988. Modernisation and Development Sage Publication: New Delhi Dube, S.C. 1992, Understanding Change. Vikas Publishing House: New Delhi McMichael, P. 1996. Development and Social Change: A Global Perspective. Fine Forge Press: Thousand Oaks Singha Fisher W.F. 1997. "Development and Resistance in the Narmada Valley In Fisher WF (ed) Toward Stainable Development Struggling over India's Narmada River. Rawat Publications: New Delhi Kabeer, Naila 1995. Reversed Realities: Gender Hierarchies in Development Thought. Kali for Women: New Delhi. Krishnaraj. Maithreyi 1993. "New Economic Policy and Development of Women: Issues and Implications". In IAWS (eds.) The New Economic Policy and Women: A Collection of Background Papers to Sixth National Conference OWS: Mumbai Roy, D.K. 2003. Social Development and the Empowerment of the Marginalised Groups: Perspectives and Strategies Sage Publication: New Delhi Schrijvers, Joke 1993. The Violence of Development: A Choice for Intellectuals Kali for Women: New Delhi Salunkhe, S.A. 2003. "The Concept of Sustainable Development: Root, Connotations and Critical Evaluation", Social Change Vol. 33, No. 1, pp. 67-80 □□. □□□□□□□□ □□□□, 2012, □□□□□□ □□□ □□□□□□, □□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□. https://ddceutkal.ac.in/Syllabus/MA SOCIOLOGY/Paper 19.pdf https://www.egyankosh.ac.in/handle/123456789/4358							

Subject code [2409001102030001]

	https://ebooks.lpude.in/arts/ma_sociology/year_1/DSOC403_SOCIOLOGY_OF_CHANGE_AND_DEVELOPMENT_HINDI.pdf
Teaching Methodology	Lectures, group discussions, observations, practical assignments, self-study, seminars and self-study.
Evaluation Method	Internal Assessment: 50 Marks 1. Write a Choice (MCQ) (10 Marks) 2. Written Test (25 Marks) 3. Attendance (5 Marks) 4. Assignment (10 Marks) External Assessment: 50 Marks